RADIO FREE EUROPE
EAST EUROPE RESEARCH & ANALYSIS

CZECHOSLOVAK UNIT

PREHĽAD TLAČE

Číslo: 255 (XI.)

Dátum: 5.9.1968

OBSAH

ĽUD - 25. AUGUSTA 1968 - MIMORIADNE VYDANIE str. 2

VEČERNÍK - 30. AUGUSTA 1968 str. 22

KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30. AUGUSTA 1968 str. 34

(Dušan POKORNÝ : DIELA A MYŠLIENKY str. 35
Hvezdon KOČTÚCH
Ján FERIANC
Vojtech HATALA
Vladimír ŠABĽA
Ján PITOŇÁK
František VAŇTÝK
Karol REBRO : ÚVAHY O VÝCHODISKÁCH str. 36
Juraj ŠPITZER : ÚSTUP POD PAĽBOU str. 40
Rudolf OLŠINSKÝ : KONIEC JEDNÉHO SNA str. 41
JONÁŠ : 7 DNÍ str. 42
Ondrej SLIACKY : PROVERENO MIN NET str. 44)

2

V pevnej jednote Národného frontu za socializmus a mier!

Mimoriadne vydanie 30 hal.

denník

ľud

ORGÁN ROBOTNÍCKEJ STRANY SLOVENSKA

NEDEĽA 25. AUGUSTA 1968

ROČNÍK XXI. ČÍSLO 203

ĽUD - 25. AUGUSTA 1968 - MIMORIADNE VYDANIE

Čtyřstránkové vydání v obvyklém formátu.

Strana první:

V záhlaví otištěno heslo:

SLOBODU PRE DUBČEKA - SLOBODU PRE NÁS"

Dále dvě fotografie z okupované Bratislavy a tyto články:

Predsedníctvo SNR o súčasnej situácii

V súlade so stanoviskom NZ

Predsedníctvo Slovenskej národnej rady prerokovalo včera situáciu, ktorá vznikla na Slovensku okupáciou vojsk Varšavskej zmluvy.

„Jednoznačne sa pripájame k vyhláseniu Národného zhromaždenia," hovorí sa vo vyhlásení, „a plne podporujeme a rešpektujeme iba legálne ústavné orgány ČSSR, t. j. prezidenta ČSSR Ludvíka Svobodu, vládu vedenú Ing. Černíkom a NZ na čele s Josefom Smrkovským. Plne sa stotožňujeme so stanoviskom predsedníctva ÚV KSČS zo včerajška a vyslovujeme plnú podporu politike ÚV KSČS vedeného Alexandrom Dubčekom. Predsedníctvo SNR bolo súčasne informované o odchode delegácie ČSSR na čele s prezidentom Svobodom na rokovanie do Moskvy. Členovi tejto delegácie podpredsedovi vlády Dr. Husákovi dalo plné moci, aby konal v zastúpení slovenských národných orgánov v uvedenom zmysle.

Celozávodný výbor SNR za prítomnosti predsedov základných organizácií v mene vyše tisíca komunistov opätovne odsúdil okupáciu. Žiadajú tiež okamžite prepustiť všetkých internovaných - legálnych ústavných činiteľov a zaručiť im slobodné vykonávanie funkcií. Dištancujú sa zároveň od všetkých funkcionárov, alebo ich skupín, ktorí nevyjadrujú mienku a politickú líniu, presadzovanú legálne zvolenými štátnymi a stranickými orgánmi. Nech by sa kedykoľvek stalo, že by ktokoľvek zradil akčný program strany a politiku Dubčekovského vedenia KSČS a bol členom hociktorej z ich organizácií, budú ho považovať za zradcu a zoberú mu okamžite mandát zastupovania komunistov SNR.

Císař na slobode

Podľa správy slobodného Čs. rozhlasu v Prahe podarilo sa včera dr. Čestmírovi Císařovi, predsedovi Českej národnej rady.

dy je v bezpečí u dobrých ľudí a že sa pokúsi zvolať Českú národnú radu.

Kľud a rozvaha, také dôležité vlastnosti v týchto smutných, ale historických chvíľach vládnu hlavnému mestu Bratislavy. Ale aj hrdosť, tá národná i tá ľudská, a vernosť. Vernosť tým, ktorí si ju zaslúžia, vernosť vodcom národa, ktorí bojujú za jeho skutočné blaho. Aj na našom obrázku je symbol tejto vernosti. Obraz na fontáne pred Slovenským národným divadlom. Orol na orlovi.

Na slovíčko...

Náš pokoj otriasa celou zemeguľou ● Je potrebná rozumná dohoda

Rokovania našich legálnych predstaviteľov v Moskve a v Bezpečnostnej rade OSN v New Yorku teda dnes ešte pokračujú. Celou Zemeguľou však otriasa pokoj obyvateľov tejto republiky. „To ešte nebolo v histórii" — vyhlásil vo včerajšej Eurovízii viedenský komentátor Hugo Portisch.

Cesta k_náprave sa však — dúfajme — začína otvárať: „Dohodli sme sa na rozumnej báze bez ústupu od uznesenia januárového pléna" — odkázal včera cez ÚV KSS v Bratislave dr. Gustáv Husák z Moskvy.

Delegácia z Moskvy sa do vlasti pravdepodobne vráti ešte dnes, a to aj s našim Dubčekom a našim Černikom — vyhlásili dnes v bratislavskej Dimitrovke zástupcovia ÚV KSS. Štyri dni sa na nás už škľabia guľomety i tankové hlavne: ale legálny a slobodný rozhlas drží vysoko našu zástavu a vysiela ďalej. A noviny vychádzajú už ako za komunizmu — redakcie ich rozdávajú zadarmo a ľudia sa o hovorené i tlačené slovo — dnes našu jedinú zbraň — idú doslovne potrhať.

Prečo?

Lebo vyjadrujú to, čo celý národ cíti a čo každý nosí vo svojom srdci.

Nikdy nemala Bratislava toľko ulíc a toľko námestí pomenovaných po jednom človeku ako dnes: Dubčekových ulíc a Dubčekových námestí je odvčera už nespočet.

S bolesťou sa však človek díva na pamätníky po nevinných obetiach spomedzi našich ľudí. S rovnakou bolesťou sme však počúvali i správu o tom, že svoje nevinné obete má i sovietska armáda (jeden z jej dôstojníkov sa napríklad — ako hlásil rozhlas — po diskusii s našimi občanmi v zúfalstve zastrelil).

Nuž, nie je niekedy ľahké plniť rozkaz. Nie je ľahké stáť ako tankista pod manderlákom a dívať sa po celé dni na plagát, napísaný v ruštine a azbukou: „Čo povieš doma? Čo povieš svojej mame?"

Nebojme sa. Raz, keď vyzlečie svoju uniformu, bude hovoriť. Bude ešte hovoriť. Bude musieť hovoriť. Doma, mame, otcovi i deťom.

Aby to, čo sa v socialistickom tábore tento raz stalo, sa v ňom nikdy viac neopakovalo.

Redakcia

Spontánna jednota

Ústredný výbor Slovenského národného frontu na svojom zasadnutí dňa 23. 8. 1968 v Bratislave konštatuje, že v tomto mimoriadne vážnom a osudovom období všetky politické a spoločenské organizácie, združené v Slovenskom národnom fronte, prejavili úplnú jednotu. Ich vrcholné orgány podporované spontánnou jednotou všetkých svojich členov jednoznačne odsúdili obsadenie našej vlasti vojskami niektorých štátov Varšavskej zmluvy.

Rovnako jednoznačne sa postavili za všetky naše legálne a demokraticky zvolené politické a štátne orgány, ako aj ich ústavných predstaviteľov, na čele s prezidentom ČSSR Ludvíkom Svobodom, predsedom Národného zhromaždenia Josefom Smrkovským, predsedom vlády Ing. Oldřichom Černíkom.

Bezvýhradne podporujú ÚV KSČS, na čele s Alexandrom Dubčekom.

Spomenuté naše vrcholné politické a štátne orgány a ich čelní predstavitelia reprezentujú suverenitu našej republiky.

Predstavitelia Ústredného výboru SNF vyhlasujú, že žiadna členská organizácia SNF nevie o tom, že by ktorýkoľvek ústavný orgán bol požiadal niektoré štáty Varšavskej zmluvy o údajnú pomoc a vojenský zákrok.

Ústredný výbor Slovenského národného frontu potvrdzuje mandát, ktorým Predsedníctvo Slovenskej národnej rady poverilo podpredsedu vlády dr. Gustáva Husáka, ako člena delegácie vlády ČSSR, vedenej prezidentom republiky Ludvíkom Svobodom na rokovanie do Moskvy.

Občania Slovenska!

Zachovajte rozvahu a disciplínu! To je v týchto chvíľach najťažších pre Republiku to najcennejšie, čo potrebuje pre úspešné rokovanie naša delegácia, vedená prezidentom Republiky Ludvíkom Svobodom.

Nech žije naša drahá, slobodná Československá socialistická republika, spoločná vlasť našich národov a národností!

Nech žije socializmus a jeho tvorca, hrdinský ľud našej vlasti!

Vystúpenie Jána Mužíka v BR OSN

Československé stanovisko

New York — Československý delegát v OSN chargé d'affair Jan Mužík vystúpil na zasadaní Bezpečnostnej rady, kde zastupuje ako stály zástupca ČSSR. Prehovoril ako prvý, keď jediným bodom rokovania bola kritická situácia v Československu, ktoré obsadili okupačné vojská Sovietskeho zväzu, NDR, MĽR, BĽR a PĽR. Okrem iného povedal:

Chcel by som zdôrazniť tieto skutočnosti:

1. Okupácia Československej socialistickej republiky cudzími vojenskými silami je v celom rozsahu protizákonná.

2. Iba právoplatne zvolení ústavní činitelia sú skutočnými predstaviteľmi Československej socialistickej republiky a jej ľudu a musia preto dostať všetky možnosti, aby mohli dôstojne vykonávať im ústavne zverené funkcie bez protizákonných zásahov zo strany okupačných armád.

3. Všetky činy cudzích okupačných síl na území Československej socialistickej republiky sú nezákonné.

4. Je absolútne nutné, aby sa úplne a bezodkladne skončila okupácia, aby sa stiahli všetky okupačné sily z územia Československej socialistickej republiky a aby sa v plnej miere obnovila suverenita a územná nedotknuteľnosť Československej socialistickej republiky.

Svoj prejav zakončil československý delegát Jan Mužík takto:

„Pán predseda, chcel by som vám zdôrazniť jednu vec, aby bola krištáľovo jasná. Je iba jedna vec, za ktorou stojíme, a to je vec socializmu. Sme poslední, ktorí by chceli vidieť vec socializmu poškodenú ešte viac, než sa už doteraz stalo. Ideály socializmu sú svätá niečo len nám, ale celému pokrokovému ľudstvu."

7

POZDRAV BUKUREŠTI

V týchto pohnutých chvíľach čs. národov s vďakou a s úprimným prejavom priateľstva blahoželáme rumunským spojencom k ich štátnemu sviatku

Výzva Dominika Tatarku

Za všetkých spisovateľov Dominik Tatarka dal k dispozícii Slobodnému vysielaču Čs. rozhlasu na Dunaji ohlas tohto znenia:

V danej situácii prosíme všetkých Slovákov, aby rokovanie o federácii odložili na čas, keď nepriateľské vojská opustia územie Československej socialistickej republiky. Z mnohých javov sa môžeme priamo obávať, že so Slovenskom, východnou časťou republiky, sa pripravuje špinavá veľmocenská hra.

Drahí Slováci! Ak môžete dať na moje slová a úsudok, všetkých vás prosím, aby ste v dnešnej situácii zdôrazňovali spoločný osud s českým národom. Federatívne postavenie, ktoré by nám iste ochotne ráčil udeliť okupant, bolo by nezmazateľnou škvrnou na mene slovenského národa. Prosím svojich českých priateľov, aby prijali odo mňa bratský pozdrav a objatie!

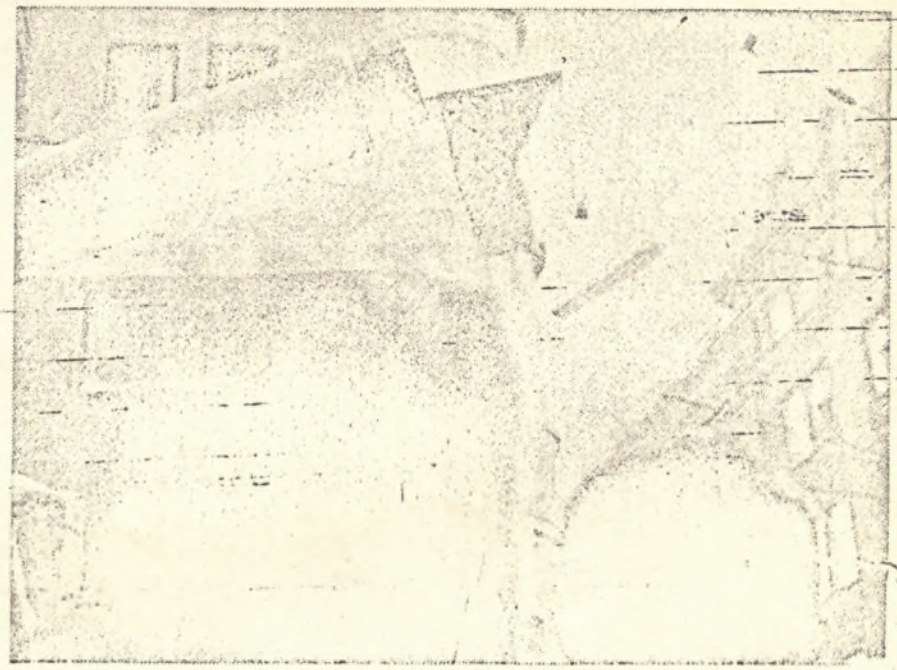

Mesto zatiaľ čisté

Dnes ráno vyšli na námestie SNP v hlavnom meste Slovenska pracovníci Technických služieb, aby dali do poriadku stred nášho mesta. Ručne i pomocou čistiacich áut zmývali a zametali odpadky a špinu, ktoré tu po sebe zanechali naši „najlepší priatelia".

Okupačné jednotky opustili stred nášho mesta. Zostali síce v budove televízie a pošty, odkiaľ cez rozbité sklá pozerajú na ľudí, ale hneď je nám lepšie, keď nemusíme hľadieť na uzavreté železné obludy pripravené kedykoľvek spustiť paľbu do bezbranných ľudí.

Umývať špinu je takmer vždy nepríjemná práca. Čistiť po nevítanej návšteve, je ešte horšie. A „návšteva" sovietskych vojakov v našej republike je viac ako nevítaná.

Zatiaľ ešte nevieme, či stred svojho mesta čistíme definitívne. Nevieme, či sa tanky s okupačnými vojakmi opäť nevrátia. Doteraz sme sa viac ráz presvedčili, že im veriť nemôžeme.

Stred nášho mesta je teraz čistý. Chodia po ňom naši ľudia. Ale tak by to malo byť nielen na námestí SNP, ale v celej Bratislave a celej Československej republike. Čistenie celej našej vlasti by potom bola jedna z najkrajších prác, akú sme kedy robili. Kiež by to bolo čím skôr!

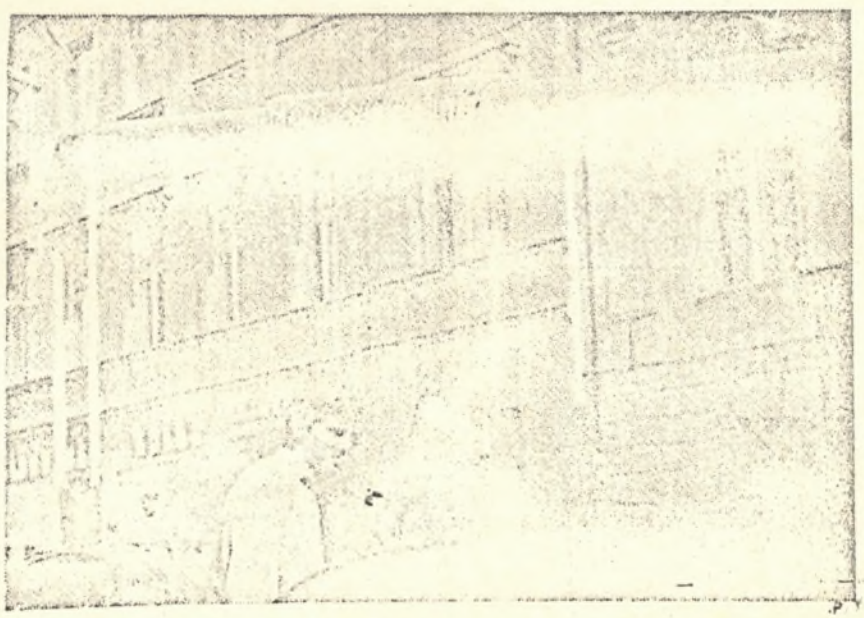

POCHOPITEĽNÉ, ALE NELOGICKÉ

Na tej istej vlne v éteri

Včerajšie vysielanie nášho slobodného čs. rozhlasu, ktorý nemal vari v histórii toľko vysielačiek ako práve v tieto osudové a pre naše národy tak ťažké dni, sa vyznačovalo veľmi zaujímavou a poučnou skutočnosťou. Zhodou okolností sa totiž vysielanie čs. rozhlasu prekrylo s vysielaním moskovského rozhlasu pre Československo. Došlo neraz k paradoxným protirečeniam takého druhu, ako napr. tvrdenie včerajšej moskovskej tlače, že čs. občania privítali sovietskych vojakov tak srdečne a s otvoreným náručím ako v pamätnom roku 1945. V tejto súvislosti vysielanie nášho čs. rozhlasu bolo neraz dopĺňované tvrdením, že v Československu vysiela celý rad ilegálnych vysielačov, ktoré pomoc armád Varšavskej zmluvy označujú za okupáciu a šíria vraj kontrarevolúciu. Teda ilegálne vysielanie. Veľmi pozoruhodné za situácie, keď to boli práve okupačné jednotky, ktoré znemožnili redaktorom rozhlasu a televízie plniť svoju povinnosť v normálnom pracovnom prostredí. Veľmi pozoruhodné za situácie, keď to boli práve okupačné jednotky, ktoré internovali a doteraz znemožňujú vo vykonávaní svojich funkcií našich popredných predstaviteľov štátnej moci a KSČS. Človek má odrazu pocit domáceho pána, ktorého nevítaný hosť vyhadzuje z postele, lebo sa chce vyspať, odháňa od stolu lebo sa chce najesť a napokon vyženie z domu, lebo nemá kde bývať. A keď si postavíte nový dom, aby ste mali kde spať a skloniť hlavu, lebo žiť sa musí, tak vám začne tvrdiť, že dom je ilegálny a protizákonný. Zatiaľ platia v našej republike naše československé zákony.

Rýchlo sa však môže stať, že v tietni tankov a guľometov začnú vážne platiť celkom iné pravidlá hry, ak, pravda, okupačná moc nájde spolupracovníkov, ktorí im pomôžu likvidovať všetkých tých „revizionistov a kontrarevolucionárov." Je to napokon ako so zúfalým hľadaním novej vlády. V tomto vývoji môže zohrať rozhodujúcu úlohu práve bezpečnosť. Tam sa aj uberá tlak okupačných vojsk. Podľa včerajších správ veliteľ krajskej správy Štátnej bezpečnosti Ferdinand Mikvy a veliteľ mestskej ŠTB Michal Dudáš vraj presviedčali 150 príslušníkov ŠTB uzavretých na Februárke, aby začali so zatýkaním popredných komunistov, vedcov a kultúrnych pracovníkov, vrátane novinárov. Nebolo radostnejšej správy, ako tá, keď sami verejne dementovali túto informáciu. F. Mikvy a M. Dudáš vyhlásili, že nikdy nezradia. V tejto súvislosti vítame aj uznesenie prvej základnej organizácie KSS pri KS VB, schôdzky komunistov i nestranikov, ktoré žiada odchod okupačných vojsk, prepustenie štátnych a straníckych činiteľov na slobodu a podporuje iba legálnu vládu i ďalšie legálne straníckе orgány.

Napriek rokovaniu nášho prezidenta v Moskve, agentúra TASS totiž tvrdí, že XIV. zjazd KSČS bol vraj organizovaný revizionistami a znamená ďalší zjavný odklon od socializmu. Aj z tohto dôvodu sa vraj ukazuje, ako bolo správne, že niektorí členovia Varšavskej zmluvy sa rozhodli k akcii proti takémuto vývoju v Československu. Niet zatiaľ náznaku, že by si v Moskve uvedomili strašný omyl, ku ktorému došlo práve týmto hrubým zásahom pre niekoho možno nepochopiteľného a „revizionistického", pre nás celkom prirodzeného a normálneho, pokojného vývoja kvalitatívne vyššieho stupňa socializmu. Aj diskusie so sovietskymi vojakmi a dôstojníkmi, ktorých už bolo nemálo, potvrdzujú, že boli veľmi nepravdivo a skreslene informovaní. Nedodržali ste dohody z Čiernej a z Bratislavy, hovorilo sa v liste ÚV KSSZ zaslanom ÚV KSČS tesne pred okupáciou. Nepáčila sa im polemika v tlači, zhromažďovanie ľudí pred ÚV KSČS, „výpady" proti milíciám atď. Že išlo skôr o zámienku, potvrdzujú napokon aj skutočnosť, ako to tvrdia delegáti mimoriadneho zjazdu KSČS, konkrétne s. Fiala, delegát za Juhočeský kraj, že predsedníctvo ÚV KSČS sa dozvedelo o vysadení prvých výsadkárov na Ruzynskom letisku práve v čase, keď zasadalo a nemalo ani najmenšej potuchy o tom, že za listom budú hneď nasledovať aj činy. Bolo to vraj okolo polnoci v osudný deň. Časť predsedníctva odišla a časť tam ostala a tí čo ostali, tí sú dnes internovaní.

Na nasledujúcom zasadaní ÚV KSČS v hoteli Praha popri Pastyříkovi, Mestekovi a niektorých ďalších aj Indra (prišiel na zasadanie pod ochranou sovietskych vojakov) veľmi horlivo presadzovali uznať obsadenie ako fakt, ktorý nemožno meniť. Zdá sa, že práve táto neočakávaná akcia posúrila aj zvolanie zjazdu KSČS, ktorý sa však musel konať tajne v jednom pražskom závode a za účasti väčšiny delegátov. Podľa slov s. Fialu bol najvyšší čas odobrať mandát tým, ktorí zradili. Rokovanie zjazdu sa konalo aj za prítomnosti čs. vlády, ministrov, ktorí neboli jednak internovaní, alebo vzdialení. Nie je bez zaujímavosti, že s. Fiala hovoril o tom, ako sa mimoriadny zjazd konal pod záštitou pracujúcich, pod ochranou Ľudovej milície. Nehovoril však o návšteve Alexandra Dubčeka a niektorých ďalších internovaných na zjazde, ako sa hovorilo, že boli prítomní na rokovaní za dopravodu okupačných vojsk, ktoré podľa Fialu o mieste konania zjazdu neboli vraj informovaní.

Veľmi nás mrzí, že celý rad podrobností je nejasných. Žijeme a pracujeme dnes bez dokonalej informácie a čo je najhoršie, bez možnosti si informácie aj patrične overiť. Ide však o veci, ktoré sa dotýkajú veľmi aktívne všetkých našich občanov aj za situácia, keď diaľkopisy a telefóny mlčia. Slovom, je pochopiteľné, že vývoj v našej republike nebol niekomu po chuti. Vonkoncom nie sovietskemu občanovi, ktorý dnes musí sedieť v tanku napríklad na námestí SNP v Bratislave. Títo sa dnes zmôžu najviac ak na to, že sme nedodržali dohody. Viacej mlčia, alebo nechápu, niektorí aj sympatizujú. Niektorí sa však aj čudujú: Vidíte na stenách domov tie nápisy? Ani na prvého mája ich nie je toľko. A takto vítate priateľov?

Je to naozaj nelogické. Ba ešte horšie, priam drastické. Nie však našou vinou. Nájdu sa i také nápisy, ako tento z Košíc: My sme inkasovali smrť za to, že sme Vás milovali? Nielen starým komunistom a revolucionárom je do plaču. Stal sa tragický omyl a treba ho napraviť, povedal včera Vojtech Daubner. Najviac príležitostí k tomu je práve teraz v Kremli.

Mimoriadny zjazd KSS bude v nedeľu?

PRAVDA JE NA NAŠEJ STRANE

Včerajšie prakticky nepretržité zasadanie Predsedníctva ÚV KSS prerušila mimoriadna udalosť. Krátko po 20.00 hodine zamierila smerom na Hlboká svetlá Volga v sprievode jedného obrneného vozidla a dvoch tankov.

Z osobného automobilu vystúpil sovietsky veliteľ a po krátkej chvíli pobytu na ÚV KSS odišlo päť členov Predsedníctva ÚV KSS na veliteľstvo sovietskych vojsk v Bratislave, kde ich spojili s podpredsedom vlády dr. Husákom. Dr. Husák informoval členov Predsedníctva ÚV KSS, že na rokovaniach v Moskve je prítomný aj Alexander Dubček a Ing. Oldřich Černík. Ďalej povedal, že len čo sa z Moskvy vráti, bude čs. verejnosť informovať v slobodnom a legálnom čs. rozhlase. Piatich členov Predsedníctva ÚV KSS potom opäť dopravili na ÚV KSS a vzápätí nato odišlo celé predsedníctvo v sprievode sovietskych vojakov neveda kam.

Zo všetkých okresov Slovenska hlásia okresné sekretariáty KSS, že súhlasia s okamžitým zvolaním zjazdu KSS. Podľa posledných správ rozhodlo sa predsedníctvo zvolať zjazd Komunistickej strany Slovenska na zajtra — nedeľu.

Po niekoľkých výzvach legálneho a slobodného vysielania čs. rozhlasu odpovedal predseda Slovenského národného frontu Ondrej Klokoč redaktorom na ich otázky. Svoje mi-

Nezradil!

Včerajší slobodný legálny vysielač a mimoriadne vydania novín priniesli zprávu, že medzi vozidlami, ktoré vozia kolaborantov je auto BAA 24-98. Upozorňujeme, že sa to netýka nového tmavomodrého Moskviča typu 408, ktorý patrí hlavnému čašníkovi z Krymu. Ide zrejme o falošné číslo, používaného kolaborantmi.

čanie zdôvodnil tým, že sa na SNR dohovorili, že budú vystupovať ako orgán a že jednotlivci sami verejne vystupovať nebudú. V súvislosti s Michalom Chudíkom povedal, že sa nezúčastnil na zasadaní predsedníctva SNR, ako sa údajne tvrdilo, a zdôraznil, že menovaný sa na SNR už nevráti. Vyjadril názor, že SNR robí, čo sa v danej situácii robiť dá. Reagoval tak zrejme aj na výzvu spisovateľov, ktorí vo svojom vyhlásení hovoria o znepokojení nad pasivitou SNR a žiadajú informovať o postoji politických pracovníkov, ako aj dištancovať sa od zradcov.

V legálnom a slobodnom vysielaní vystúpil aj predseda ÚV ČSZM Ing. Róbert Harenčár. Vyzval mládež, aby podporovala iba legálne ústavné orgány a aby diskutovala s vojakmi. Žiadal okupačné jednotky, aby odišli z Československa. Záverom povedal: „Nech žije ČSSR!"

Vedúci tajomník bratislavského KV KSS doc. Ing. Jozef Zrak, CSc., sa v už zmienenom vysielaní vyslovil za okamžité zvolanie mimoriadneho zjazdu KSS a zdôraznil potrebu a nevyhnutnosť držať sa iba legálnych orgánov. Odporúčal hrdý a nepokorený postoj, ale súčasne vyzval k rozvahe a k pokoju „bez toho, že by sme ustupovali zo svojho presvedčenia".

„Pravda je na našej strane. Nikdy nestratím vlastnú tvár pred národom," povedal redaktorovi Čs. rozhlasu prof. Ing. Viktor Pavlenda, DrSc.

Rokovanie pokračuje

Posledné ubezpečenie v Bratislave

Bratislava (fud) — Podľa posledných nočných správ moskovská tlač informovala sovietsku verejnosť o príchode československej delegácie na rokovanie do Moskvy. Podľa vydaného komuniké rokovania v Kremli prebiehajú v otvorenom a priateľskom ovzduší. Rokovania pokračujú ešte aj dnes.

Čs. delegácia vedená prezidentom Ludvíkom Svobodom sa na ceste do Moskvy zastavila v Bratislave. Na palubu lietadla prijali ďalšieho člena delegácie, podpredsedu [illegible] dr. Gustáva Husáka s ma[illegible]om ÚV KSS a Slovenskej nár[illegible]ej ra-lu s ďalšími členmi pre[illegible]sedníctvy. Predseda Slovenskej odborovej rady Daubner, ktorý spotva ÚV KSS prišli sa na bratislavské letisko rozlúčiť s delegáciou a odprevadiť dr. G. Husáka, vyjadril nádej, že naša delegácia sa vráti z Moskvy s výsledkami, ktoré buď odstránia, alebo uľahčia súčasnú ťažkú situáciu v našej vlasti. Vedúci tajomník NV KSS doc. ml. Jozef Zrak, CSc., na otázky novinárov včera odpovedal, že predsedníctvo ÚV KSS udelilo mandáty pre rokovanie v Moskve iba dr. Husákovi za KSS a súhlasí, pochopiteľne, s iniciatívou vedúceho delegácie prezidenta Svobodu, ktorý odišiel do Moskvy s rozhodnutím neustúpiť z januárovej línie, ako to opäť včera na letisku zdôraznil.

Stojí vari za zmienku, že moskovská Pravda včera obvinila prezidenta Svobodu, že nahráva opozícii v Československu.

Záujem o Československo vo svete prvoradý

Sympatie z rôznych dôvodov

Okrem pôdy OSN, kde sa otázka Československa zrazu ocitla priamo v centre pozornosti, lebo jej ďalší vývoj môže ovplyvniť a užaj ovplyvňuje ako tak sa kryštalizujúce vzťahy medzi Východom a Západom, je problém sporu vo Varšavskej zmluve veľmi pozorne sledovaný na oboch stranách. Podľa moskovskej tlače je talianska a francúzska komunistická strana ovplyvnená imperialistami zo Západu.

Čína označila obsadenie ČSSR vojskami Varšavskej zmluvy ako zločin a veľmocenský šovinizmus. VBukurešti bola včera veľká vojenská prehliadka milícií a desaťtisíce občanov pochodujúcich pre tribúnou niesli transparenty podporujúce Československo. Tlačové agentúry hlásia presuny vojsk a na oboch stranách rieky Bug sa konštatuje prítomnosť sústredených vojsk. Z vyhlásenia ÚV KS Rumunska vyplýva, že Rumuni považujú zásah Varšavskej zmluvy za akt porušenia dohôd. Niektorí pozorovatelia usudzujú, že na rade je Rumunsko. ÚV KS Rakúska takisto odsúdilo obsadenie Československa a zdôrazňuje, že ani NZ, ani vláda, ani prezident nežiadali o pomoc. Na viedenskej konferencii o mierovom využití vesmíru vystúpil s protestom a odsúdením akcie vojsk Varšavskej zmluvy taliansky delegát. Talianska vláda odmietla realizovať obchodnú výstavu v Moskve a talianska televízia i rozhlas prerušili spoluprácu so sovietskou televíziou a rozhlasom. Francúzsky všeodborový zväz (CGT) na protest zo solidarity s Československom vyhlásil krátkodobý štrajk. O situácii v Československu rokovala aj rada NATO v Bruseli. Spojené štáty sú od samého začiatku presvedčené, že vojská Varšavskej zmluvy neprišli do ČSSR na pozvanie legálnych vládnych orgánov, a tiež o tom, že Československo nezradilo socializmus. Podľa správ čs. veľvyslanectva v Londýne, ktoré je v stálom styku so všetkými našimi zastupiteľskými úradmi v zahraničí, všetci naši diplomati podporujú legálnu vládu a odsudzujú nežiadanú okupáciu. Desať francúzskych intelektuálov, medzi nimi aj J. P. Sartre, podporuje čs. ľud v jeho osudovej chvíli.

Všetky príslušné pocty

Z prijatia čs. delegácie v Moskve

P r a h a/V i e d e ň (rí) Podľa agentúrnych správ, ktorá máme k dispozícii, pristálo lietadlo s československou delegáciou včera (v piatok) okolo 14. hod. európskeho času na Vnukovskom letisku.

(Pokračovanie na str. 3.)

12

Všetky príslušné pocty

(Dokončenie zo str. 2.)

Členmi čs. delegácie okrem prezidenta Svobodu sú G. Husák, M. Dzúr, B. Kučera, V. Bilak, A. Indra, J. Piller a prednosta kancelárie prezidenta Novák. Podľa niektorých správ oficiálne menovanými členmi delegácie boli okrem prezidenta L. Svobodu a L. Nováka iba dr. Husák, Kučera a Dzúr. Ostatní sa k nim údajne pridali „na vlastnú päsť".

Lietadl prijali v Moskve so všetkými poctami príslušiacimi hlave štátu. Prezidenta Ludvíka Svobodu prijali Brežnev, Podgornyj, oKsygin, Grečko a ďalšie sovietske oficiálne osobnosti. Bolo vypálených 21 pozdravných sálv. Čs. delegácia, vedená otvoreným autom, v ktorom stáli Brežnev a Svoboda a prijímali pozdravy špalierov sovietskych občanov, odobrala sa do Kremľa. Na ceste viali sovietske a čs. zástavy a občania mávali sovietskymi a čs. zástavkami. Čs. vlajka bola vztýčená aj nad budovou vo vnútri Kremľa, kde je čs. delegácia ubytovaná. Západných novinárov na Vnukovské letisko nepripustili. Sovietsko-čs. rozhovory začali krátko po 15. hod. s. č. Podľa viacerých agentúrnych správ prvým bodom rokovania, zdôrazňovaným čs. delegáciou, je obnovenie akcieschopnosti legálnych čs. vládnych orgánov.

Všetky fotografické zábery v dnešnom čísle, ktoré sú bez textu, sú z bratislavských ulíc z posledných dvoch dní.

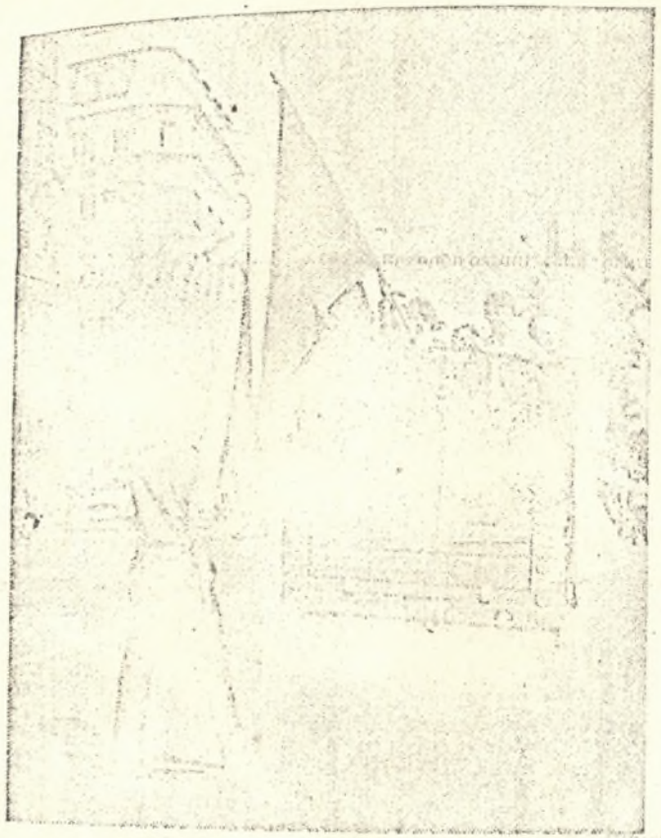

Bude VZ OSN rokovať o okupácii Československa?

Bezpečnostná rada neskončila rokovanie

Podľa veľmi strohých správ zo sveta sa dozvedáme, že po použití práva veta v Bezpečnostnej rade proti návrhu rezolúcie, ktorá odsudzovala okupáciu Československa, navrhla kanadská delegácia U Thantovi, aby sa zasadil o prepustenie internovaných čelných predstaviteľov čs. vlády a KSČS.

U Thant by podľa tohto návrhu mal vyslať do Prahy pozorovateľa, ktorý by mal informovať U Thanta o tamojšej situácii. Niet ale dôvodu sa domnievať, že tento návrh opäť nenarazí na právo veta, ktoré dozaista sovietsky delegát využije. Ostáva teda možnosť, že o zúfalej situáci Československa bude rokovať Valné zhromaždenie OSN. Na jeho zvolanie treba dvojtretinovú väčšinu členov OSN, alebo rozhodnutie Bezpečnostnej rady. Nakoľko BR je prakticky odmietavým postojom Moskvy paralyzovaná, zostáva teoreticky prvá alternatíva. Aj potom nemožno sa domnievať, že môže dôjsť k praktickému riešeniu. Nie prvý raz sme boli svedkami v takýchto a podobných prípadoch, čo chýba Organizácii spojených národov, aby mohla dať záruku bezpečnosti a suverenity pre malých.

Včera sa zišiel s U Thantom vedúci stálej čs. misie v OSN s. Mužík, ktorý zrejme hovoril o schôdzke ministra prof. Dr. Jiřího Hájka s U Thantom. Minister Hájek totiž včera pricestoval z Belehradu do New Yorku, aby vysvetlil stanovisko čs. vlády. Pred odletom z Viedne povedal novinárom o návšteve čs. delegácie v Moskve, že jej cieľom je zrejme vysvetliť situáciu. Medzi socialistickými krajinami a nami vznikla tragická situácia. Na záver dodal, že by bolo smutné, aby ČSSR bola príčinou nejakých nezhôd v socialistickom tábore.

Včera sa ozval aj podpredseda vlády Ota Šik z Belehradu. Plne podporil vládu Ing. Černíka a apeloval na všetky vlády sveta, aby pomohli internovaných činiteľov ČSSR oslobodiť. Ďalej veľmi dôrazne podporil francúzsky návrh zvolať ihneď poradu všetkých komunistických a robotníckych strán, ktorá by prerokovala spor medzi niektorými členmi Varšavskej zmluvy a Československom.

Strážiť zákonnosť!

Pracovníci Ministerstva vnútra a Najvyššieho súdu v Prahe s v plnom rozsahu pripájajú a podporujú vyhlásenie Národného zhromaždenia z 22. augusta. Vyjadrujú protest proti intervencii a vyzývajú všetkých sudcov a pracovníkov justície, aby sa pridržiavali Ústavy a zákonov Československej socialistickej republiky, aby zabránili opakovaniu porušovania zákonnosti a zásad sudcovskej nezávislosti.

13

Cesta otrasných dojmov

250 km zabratej cesty ● Plač a krv ● Nespokojnosť ● Na každom kroku vojak ● Zničené cesty — obsadené mosty

Prechádzať v týchto dňoch cestnou trasou od Liptovského Mikuláša po Bratislavu, znamená stať sa súčasťou kolony ozbrojených vozidiel okupačných jednotiek, ale znamená to vidieť veľa.

● PRED OBCOU DECHTÁRE, v okrese Liptovský Mikuláš je (vlastne bolo) asi 8 hektárové pole zemiakov. Je značené. Pohybujú sa po ňom tanky, obojživelníky, nákladné vozidlá sovietskych okupačných vojsk. Narátali sme ich vyše 30. Vojaci pokojne sedia pred poľnou kuchyňou, čakajú na stravu. Súkromné autá zastavujú, chcú vidieť všetko zblízka. Nemožno. Vojaci odháňajú ľudí so samopalmi v rukách. Bicyklista, ktorý mal iste veľa odvahy, si kľesnul cestu vpred, na chrbáte má prilepený obraz Alexandra Dubčeka, v ruke mával našou zástavou. Zaznel výstrel do povetria. Bicyklista ide ďalej. Aj iba pár krokov. Guľka ruského okupanta ho zasiahla do pľúc. Krváca. Ľudia stojaci na ceste kričia. Opäť dávka zo samopalu do povetria. S piskotom sa ľudia rozchádzajú. Dvaja odvážlivci berú mŕtvolu Ivana Gražďiela z Palúdzky na auto, odvážajú ho do nemocnice.

● CESTA POKRAČUJE a naskytajú sa pohľady z vojnových čias. V priekope leží vyvrátený sovietsky tank, na ňom vzlyká mladý ruský vojak. Zastavujeme vozidlo a pýtame sa, prečo plače, ako sa má, čo tu robí. Mlčí. Tank privalili pri nočnom presune jeho kamaráta. Našiel smrť v krajine, ktorú prišli okupovať. Ktosi z hlúčku ľudí začal recitovať nad prevráteným tankom: „Tá zem, ktorú Slovanom dali nebesá, každému vrahovi hrobom slane sal" Nevedno či sovietsky vojak pochopil. Sklonil hlavu a zamyslel sa. Nad čím?

● CESTA PRIPOMÍNA mračná prachu. Nevidieť ani na pár metrov pred seba. Výjsť napravo sa nedá. Sovietske tanky rolujú celou cestou. Dostávame sa k Ružomberku. Na ľavom brehu Váhu je vari 100 tankov. Opäť zdemolované pole. Je poludnie. Na ceste sthoja hladky sovietskych okupačných vojsk. Ostatní sa kúpu vo Váhu. Ľudia k nim nemajú prístup. V údolí stoja dvaja sovieski vojaci, o čomsi sa rozprávajú s vari 16-ročným chlapcom. Hladia mu vlasy.

● VO VSTUPNEJ BRÁNE na Oravu je nový, nezvyklý obraz z týchto dní. Železničný most, ktorý rozdeľuje Liptov od Oravy je už v katastri obce Kraľovany. Je obsadený z obuch strán dvoma sovietskymi tankami. Sú celé, zakopané a silno maskované. Aku memento vytŕča tank svoju zelenú hlaveň. A hneď napravo od mosta opäť tábor. Unavený a zaprášení sovietski vojaci sedia na tankoch. Pofajčievajú. A v Priekope pri Vrútkach iba niekoľko kilometrov od Martina je na veľkej lúke improvizované letisko. Narátal som asi 30 helikoptér, 24 tankov, 17 obojživelníkov a vari stovku nákladných áut a džípov. Sovietske okupačné jednotky stoja na cesto, súkromné osobné vozidlá púšťajú iba p ojednom, opisujú si štátne poznávacie značky.

SME V MARTINE

Pred budovou Domu kultúry skupina ľudí píska, vykrikuje heslá „SMRŤ NOVOTNÉMU" a pohľady všetkých sa upierajú kdesi hore do okna. Sme zvedoví. V okne vidíme dva portréty. Učiteľa národov J. A. Komenského a Antonína Novotného. Akt provokatérov. Dvaja odvážni chlapci driapu na budovu na jej štvrté poschodie a strhujú obraz Novotného. Hádžu ho na zem, dav sa rozbehne, trhá portrét na kúsky, potom hŕbku papiera zapaľujú a v zápätí sa ozývajú slohy piesne „Kto za pravdu horí". Všetci zmĺkli, lebo sa deje čosi strašné. Mladík, Dušan Zimen sa na okne štvrtého poschodia pošmykol. Padá. Už nežije. Obeť, ktorá nechcela dať zhanobiť progres v našom štáte, ktorá strhla portrét Novotného. Na uliciach Martina je rušno. Ľudia počúvajú vysielanie legálneho rozhlasu. Zastavujú sa pred stolíkmi na uliciach i na nádvorí Matice slovenskej. Podpisujú hárky. Svojimi podpismi žiadajú „okamžité prepustenie čelných predstaviteľov našej strany a vlády, súdruhov Dubčeka, Smrkovského, Císaŕa a odchod okupačných vojsk. Štátne vlajky sú na pol žrde. Kde-tu je i čierna zástava. Mestom prechádza auto, osádka vyhadzuje plagáty. Sú určené pre sovietskych vojakov, upozorňujú ich na omyl, ktorého sa dopustili. Pred Štátnou fakultnou nemocnicou je štrajk. Lekári, ošetrovatelia i pacienti sú pred budovou. Hučia sirény i klaksóny áut. A za Martinom nový tábor okupačných vojsk. Opäť tanky. Popri cestách vyvalené patníky, zničené vozovky, okrajové stromky. Celou cestou, až do Nitry nás sprevádzajú kolony obrnených okupačných vozidiel.

● MESTO POD ZOBOROM demonštruje. Niera sa pýta: „PREČO?" Nik nechápe. Pred obchodmi sa nahrnuli fronty kupujúcich. Kupuje sa všetko. Od potravín cez konzervy až po sušienky. Ľudia plačú. Na Leninovej triede v Nitre hrmia tanky s hlavňami namierenými na chodníky. V ich kolone z terénneho vozidla lietajú letáky, v ktorých maďarská armáda oznamuje, že prišla chrániť výdobytky socializmu...

Pod kolesami áut ubiehajú ďalšie kilometre zničenej vozovky. Kde to vlastne sme? Nie nemýlime sa. Je to naša krajina. A tu je Bratislava, Taká, ako ostatné mestá ktorými sme po 250 kilometrovej trase prechádzali. Bratislava dostrieľaná guľkami cudzích vojsk.

Pravda víťazí

Ako balzam na skrvavenú ranu zapôsobila na mňa a iste na všetkých, čo ju počúvali, správa z Banskej Bystrice o tom čestnom bulharskom dôstojníkovi, ktorý v mene pravdy, pravdivej pravdy, konal tak, ako mu srdce kázalo. Vraj na námestí vystúpil na tank, schoval si za vojenskú blúzu, tam kde má srdce, Dubčekov obrázok a svojim vojakom zavelil: „Poďme domov, tu niet proti komu bojovať, nemáme tu čo robiť."

To bolo včera. Dnes ráno náš slobodný rozhlas vysielal podobnú príhodu, v ktorej zohral úlohu predseda národného výboru v Strakoniciach a sovietski parlamentári okupačnej armády. Na čele s generálom (žiaľ, meno som si nezapamätal) prišli na národný výbor, žiadali predsedu, aby sa podriadil ich rozkazom, že ho vraj urobia „komandirom gorodu". Márne. Predseda ich ubezpečil, že poriadok v meste vie udržať sám, že má jedných nadriadených, ktorých je ochotný poslúchať, a to sú slobodovci, dubčekovci. Generál vtedy zasalutoval, ospravedlnil sa, vraj aj oni konajú iba na rozkaz a s parlamentármi odišiel z budovy mestskej radnice.

Teda pravda víťazí. Víťazí pravda morálnej sily národa, ktorý neochvejne stojí s hlavou vztýčenou proti násiliu a hrubej moci. Je to logické. Kto pozná zákonitosti, o ktorých učí dialektický a historický materializmus, kto pozná učenie Leninovo, ktoré je ideovým základom vývoja socializmu, tomu je toto všetko jasné. Spoločnosť sa vyvíja. Vyvíja sa podľa nemeniteľných zákonov. Spoločnosť v špirálovej krivke speje od nižšieho k vyššiemu. A nám je jasné, že nemožno obrátiť túto špirálu spodkom navrch. To vyššie, to je pravda, to je humanita, to je ľudská morálka, ktorej jediným cieľom je viesť vývoj od neandertálca k človeku. A to sa práve tu darí. Tak presvedčivo, že aj mnohí z tých, ktorí mali slúžiť násiliu, to postupne chápu, tí, v hrudiach ktorých tiež bije ľudské srdce.

Libertas

Dezorientujme ich!

Pripájame sa k výzve slobodného legálneho československého rozhlasu. Nielen v Prahe, ale aj v ostatných mestách likvidujeme smerníky na križovatkách, označenia názvov ulíc a všetko, čím sa môžu orientovať tí, ktorí by v zlom úmysle niekoho alebo niečo hľadali. My sme tu doma, my sa tu vyznáme. Tí, ktorí tu nemajú čo hľadať, nech ani nič nehľadajú a — nenájdu!

Hovorí predstaviteľ SSO

Nitra (Iud) — Pred ONV v Nitre sme stretli poslancov SNR za STRANU SLOVENSKEJ OBRODY a člena predsedníctva OV NF v Nitre Jozefa Malinu, ktorý na našu otázku, ako sa díva na obsadenie Československa, povedal:

„Je nešťastím pre nás a pre tých, čo tento zločin spáchali. Neviem to ale pochopiť, lebo proces, ktorý sa u nás v januári t. r. začal, bol múdry, solídny, rozvážny, bez úchylok do prava, bez extrémov. Preto sa pýtam: PREČO, PREČO K TOMUTO DOŠLO? Osobne som hovoril v Bratislave so sovietskym veliteľom cudzích vojsk a pýtal sa ho — prečo k nám prišli? Odpovedal mi, že nás prišli ochrániť pred kontrarevolúciou a nepriateľom, ktorý ohrozoval naše hranice. Mne sa však zdalo, že vojaci boli oklamaní a nevedia pravdu o našej ceste k socializmu. Spolu s tým veliteľom si však želám, aby sa vec čo najskôr vyjasnila, aby bol zachovaný pokoj. Naši ľudia k tomu musia prispieť rozvahou, presvedčovaním nepriateľských vojsk, že boli mylne informovaní, že nie sme nepriatelia, ale priatelia socializmu.

(jmm).

Nepodceňujme ich!

Náš optimizmus vychádza z viacerých skutočností. Predovšetkým z tej, že podľa všetkých vonkajších znakov plány cudzích vojsk nevyšli. Že sa im nepodarilo ohromiť náš život, že síce obsadili budovy rozhlasu i televízie, ale vysielanie i v najťažších podmienkach pokračuje bez prerušenia, že neochromili tlač, i keď paralyzovali spoje, pretože ak ústredné denníky nemožno expedovať na vidiek, aj menšie mestá si pohotovo začali vydávať vlastné noviny, alebo aspoň letáky.

Niekoľko vojenských akcií nevyvolalo protiakcie sily, ale vytvorilo atmosféru národnej jednoty, akej tu ešte nebývalo.

Nepodceňujme ich!! Hľadajme za každým ich krokom, za každým ich činom z á m e r i! Majú dosť prostriedkov na to, aby radikálnejšie zasiahli aj proti vysielačom. Mali možnosti aj na to, aby prinútili niekoho sadnúť si za mikrofón a hlásať ich nepravdy. Prečo to neurobili. Myslíme si, že je v tom zámer. Umyselne chceli vyvolať protisovietsku psychózu, protisovietske heslá, protisovietske vysielanie zo staníc, ktoré sami označujú za ilegálne. Teraz pravdepodobne silne zneužijú aj šíriace sa požiadavky na vyhlásenie neutrality Československa.

Ich stratégia je takáto: Po niekoľkých dňoch obsadenia prídu s tvrdením, že teraz vyšlo najavo protisovietske zmýšľanie „niektorých" našich ľudí, našich kultúrnych pracovníkov. Že „ktosi" tu začal šíriť názory, aby sa Československo odtrhlo od socialistického spoločenstva. Že oni tieto tendencie predvídali a prišli, aby im zabránili. Že keď „niektoré sily" dokážu vyvíjať takéto úsilie pod hlavňami cudzích tankov, iste by ho omnoho intenzívnejšie prejavovali v priaznivejších podmienkach.

Priatelia, je to logika postavená na hlavu. Zamieňa príčiny s následkami. Ale agresor, násilník nikdy nehľadí na logiku. Pred tridsiatimi rokmi jeden pán povedal: „Víťaz má vždy pravdu."

A ešte na čosi pozor: Sovietski stratégovia kalkulujú s psychózou slovenského národa — objavila sa verzia, že budú podporovať utvorenie „slovenského štátu". Táto rozbíjačská politika tiež nie je nová. Pred tridsiatimi rokmi časť národa na podobnú demagógiu naletela, a — doplatila. Máme skúsenosti a poučenie. Všetci Slováci si musia uvedomiť, že naša sila a budúcnosť je len v jednote s českým národom. Musíte počítať s tým, že po neúčinnom vojenskom nátlaku sa začne nátlak psychický, že po „príprave" príde „spracovávanie". Nepodceňujme ich. Buďme pripravení na ďalšie a rafinovanejšie akcie. Musíme počítať so všetkým. Musíme byť stále ostražití. Ide nám o všetko. Teraz nesmieme zlyhať. Ak sa oslabí jeden článok reťaze, ktorá náš národ spája, oslabí sa celá reťaz. Buďme pripravení, pravda zvíťazí!

Ó, ó! Podľa správ z Moskvy niektorá naša slobodné rozhlasové vysielače sú vraj umiestnené na území Nemeckej spolkovej republiky a v budovách niektorých západných veľvyslanectiev. Nuž, čo k tomu dodať. Zostáva len ešte raz zopakovať: ó, ó.

Z vyhlásenia Krajského výboru SSO

S legálnou vládou

Tajomník banskobystrického Krajského výboru Strany slovenskej obrod[illegible] Hraško prečítal včera v slobodnom legálnom vysielači stredného Slovenska vyhlásenie KV SSO tohto znenia:

Krajský výbor Strany slovenskej obrody v Banskej Bystrici podporuje politiku Komunistickej strany Československa. Žiadame, aby naši predstavitelia na čele s Alexandrom Dubčekom boli okamžite prepustení tak, aby sa mohli zúčastniť rokovania XIV. zjazdu KSČS a ujať sa svojich funkcií vo vedení strany a štátu. Žiadame okamžitý odchod okupačných vojsk z nášho územia a v prípade, že sa tak nestane, prosíme pána prezidenta aby využil svoju štátnickú moc

Chystajú program?

Podľa správ Slobodného rozhlasu, sú v záhrade Sovietskeho veľvyslanectva v Prahe umiestnené tri televízne zrkadlové paraboly, ktoré sú pravdepodobne pripravené na vlastný televízny program.

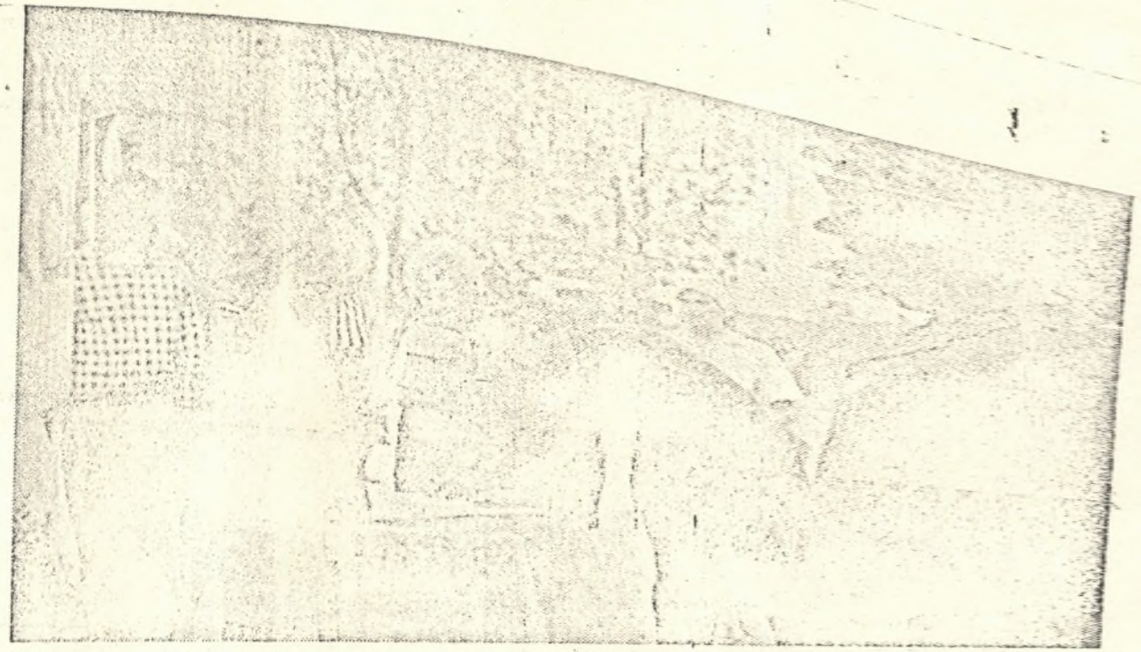

V Martine pred budovou Domu kultúry je podpisová akcia. Podpisujú občania t predstavitelia našej armády. „ZA DUBČEKA", „ZA ODCHOD OKUPANTOV".

Zbrane ukované v srdciach

Aká divná je táto sobota v obľahnutom meste. Ľudia chodia s nákupnými taškami pre nedeľný nákup — ba je tých tašiek nepomerne viac — ale nikto sa neteší na nedeľu. Všetko je to po našich zážitkoch z tohto týždňa ako jeden nepochopiteľný sen. Ďiaľ, nie sú snom výhražne vytrčené hlavne guľometov a diel z obrnených transportérov, ktoré síce v priebehu noci sa odsťahovali na okraje miest — ale sú tu. Nenormálna, nepochopiteľná situácia trvá...

Prežili sme toho za štyri dni a štyri noci veľa. Keď raz v pokojnejšej a normálnej situácii začneme odkrúcať pás svojich spomienok, okrem rachotu tankov a obrnených transportérov, tresku výstrelov a hukotu lietadiel objavíme iste aj hodnoty, ktoré nám teraz pod psychologickým tlakom unikajú. Zbrane pre tento boj sa nekovali v dielňach a halách, ale v našich srdciach a myšlienkach. Aké sú to zbrane?

PRIATEĽSTVO: „Mier tomu, kto prichádza..." — Vítali sme príslušníkov vojsk Varšavskej zmluvy priateľsky, aj keď pre nás bola ich návšteva nepochopiteľná. Občania jeden cez druhého sa snažili vysvetliť vojakom a dôstojníkom, že okrem zveľadenia našej republiky nemáme nič iného na programe. Snažili sa to vysvetliť naši pracujúci v stovkách, ba tisíckach rezolúcií, vyhlásení a výziev veliteľom okupačných vojakov. Pri tankoch sa zastavovali starí bojovníci a hovorili o svojej účasti v bojoch proti fašistom po boku sovietskych vojakov na najťažších úsekoch frontu. Spomínali generála Svobodu. Dôvodov na priateľstvo bolo veľa, na nepriateľstvo ani jeden...

ODVAHA: Čo sme sa natrápili nad našou mládežou! Nie, už nikdy nemáme právo mladej generácii vytknúť, že je apolitická, chuligánska atď. Naša mládež je predovšetkým odvážna a v drvivej väčšine aj rozumná. Chuligáni sa nájdu všade, ale aj s tými sa mládež po prvých trpkých skúsenostiach sama vyporiadala. Mladí sa postavili do prvého radu bojovníkov. Za takú mládež sa nikdy nemusíme hanbiť.

ROZVÁHA: Keď zazneli prvé výstrely, občania pochopili, že tu už ide o niečo, kde dobré slovo neplatí. Slová nahradilo mlčanie. Ale nie apatia. Proti najťažšej bojovej technike sa nedá bojovať holými rukami. Ale dá sa bojovať srdcom. Ešte nikdy sme my všetci navzájom i naše národy neboli takí jednotní.

DISCIPLINOVANOSŤ: Urobili sme si prieskum v zásobovaní, doprave, pracovnej morálke. Všade tam, kde sa dalo pracovať, pracovali naši občania s plným nasadením. Aj za nenormálnej, takmer vojnovej situácie nedošlo ku kalamitám. To všetko, pochopiteľne, dobre vplývalo aj na psychický stav občanov.

PRIATEĽSTVO, ODVAHA, ROZVÁHA, DISCIPLINOVANOSŤ: Ako všetko sa to neznáša s vymyslenou kontrarevolúciou! Boli to zbrane, ktoré sme si začali kovať od januára pre náš progresívny vývoj k socializmu. Pre blaho celej vlasti i socialistického spoločenstva. Ak nás svet až donedávna považoval za národ romantikov, za národ, ktorému je realizmus cudzí, musel si svoj názor korigovať.

Boli to zbrane pre pokojné, rozumné a intenzívne postavenie nášho hospodárstva na nohy. Pre obrodu celého nášho života. No sú to dobré zbrane, ktoré nám teraz pomôžu vydržať! Zbrane, ktoré sa nekujú v dielňach, ale v myšlienkach, s dobrými úmyslami, sú zbrane neporaziteľné.

* * *

To je len pár myšlienok z bohatého zápisníka týchto dní. Atmosféra je stále ťaživá, život pod hlavňami tankov nie je sladký. Ale je možný. Keď sa spojí celý národ. Keď sa spoja všetci občania.

Zatiaľ sme vydržali. Dozvedeli sme sa správny smutné i lepšie. Obávali sme sa o osud našich legálnych najvyšších predstaviteľov i o svoje osudy. Obavy ešte trvajú a potrvajú. Ale v túto divnú sobotu, keď končíme pohnutý týždeň, máme miesto výletov, ktoré sú koncom augusta také neopakovateľné, také melancholické i povznášajúce, máme za ne aspoň jednu náhradu: pred pozornými očami z celého sveta sa v Moskve začalo rokovať. Držme si navzájom palce, priatelia a ani pri nedeľnom obede neazbudnime na seba.

Čo je príšerné?

Ochrana socializmu je najvyššou internacionálnou povinnosťou. Takto nadpisuje moskovská Pravda rozsiahly článok, uverejnený 22. t. m., teda v druhý deň okupácie Československa armádami Varšavskej zmluvy. Tento článok v plnom znení neustále prenáša i moskovský rozhlas vo svojom vysielaní pre Československo. Autor state nás obviňuje z revizionizmu, kontrarevolúcie, celý obrodný proces a snahu zlepšiť našu hospodársku situáciu vyhlasuje za návrat ku kapitalizmu. Vraj sme roznecovali nacionalistické vášne, útočili sme proti marxisticko-leninskej ideológii atď. a autor článku sa nehanbí našich vedúcich činiteľov klásť na jednu úroveň s hitlerovcami. Kladie básnickú otázku, kde sme vraj chceli hľadať záruky našej štátnej suverenity, ak nie u svojich priateľov. Môžeme povedať len toľko, že záruky sme hľadali len a len u priateľov, ale boli to práve oni, ktorí našu suverenitu pošliapali.

Článok sa hemží prívlastkom „príšerné". Príšerné je vraj všetko, čo sa u nás od januára dialo. My si naopak myslíme, že príšerné je to, že takýto článok, plný ohováračiek, výmyslov a osočovania mohol byť napísaný a vytlačený práve v Moskve. Príšerné je podľa nás to, že naši spojenci nás prepadli a okupovali ešte zradnejšie, ako to pred tridsiatimi rokmi urobilo Nemecko. A najpríšernejšie je, že tí, ktorých sme ešte v utorok považovali za svojich bratov, teraz strieľajú do nevinných, bezbranných ľudí. Desiatky úplne nezmyselne a zbytočne zastrelených alebo pásmi tankov rozdrvených Čechov a Slovákov, rozbité cesty, poškodené budovy, nesmierne straty vo výrobe, to všetko nazývajú neslýchanou pomocou tí, ktorí sa nás snažia okradnúť o slobodu, tí, ktorí spôsobili všetko naše terajšie utrpenie a všetky škody, ktoré budeme musieť veľmi dlho napravať.

Maďari odsudzujú prepadnutie

Nitra (Iud) — Pred hotelom Zobor v Nitre zastavilo auto maďarskej poznávacej značky. Vystúpila 5-členná rodina, ktorá sa rekreovala 2 týždne vo Vysokých Tatrách a vracia sa domov — do Budapešti. Samozrejme, do vlasti odísť nemohli, zostali tu, v meste pod Zoborom. Zastavil som ich niekoľkými otázkami:

Ako ste si predstavovali situáciu v Československu pred vaším príchodom do nášho štátu?

— Musím priznať, hovorí otec rodiny 56-ročný Z. A., že túto cestu sme podnikli viacmenej so zvedavosťou. Nechcelo sa nám veriť tomu, čo písala naša tlač v období konferencie piatich signatárov, že v Československu sa chystá prevrat, podobný ako u nás v r. 1956 a preto v snahe „zachrániť komunizmus a jeho ideu, musí zakročiť Sovietsky zväz so svojimi spojencami." Človek predsa tomu nemôže uveriť, keď tisícky vašich turistov v Maďarsku tvrdia opak.

Potvrdili sa tieto reči počas vášho pobytu u nás, alebo situácia sa vám javí nejako ináč?

— Môžeme vám len gratulovať, že ste boli schopní vymaniť sa spod politického vplyvu Rusov a snažíte sa ísť svojou cestou. Páči sa nám váš postoj pokoj v týchto ťažkých časoch, no chcel by som vám tlmočiť jeden fakt, ktorý je vám iste neznámy. Verte, že i maďarský národ je jednoznačne na vašej strane. Iným faktom je už to, čo nás Sovietsky zväz prinútil robiť. Sme na nich totiž oveľa viacej závislí ako vy a demokratický proces podľa vášho vzoru by sa totiž u nás ťažko robil. Nesmiete zabúdať, že od kontrarevolúcie u nás sa ruské vojská z nášho územia nevzdialili; je ich tu dokonca viacej ako v NDR.

Ako reagujete na vojenské obsadenie Československa jeho najlepším priateľom?

— Toto sme nečakali. Musím priznať, že sa nám nepáčilo vtipkovanie a ufrflanie si z Rusov. No posledné udalosti nás šokovali. Veď Nemcom sme zazlievali za II. svetovej vojny, že napriek uzavretiu zmluvy o neútočení so ZSSR, predsa útočili. Dalo sa to však pochopiť. Bola vojna a oni boli príslušníkmi dvoch nepriateľských táborov. Ale teraz? Spojenec a napadnúť spojenca? Najlepší priateľ najlepšieho priateľa? Vyvolávať rozpory v socialistickom tábore? Načo to? Chceme mier a pokoj! Sme zásadne na vašej strane! (jan)

Správy z domova

○ V Prešove bol včera aj dnes pomerný pokoj a za celú okupáciu okresu nepadol za obeť agresii ani jeden ľudský život našich občanov. Na okresný výbor KSS prichádzajú tisícky rezolúcií, v ktorých pracujúci závodov ostro odmietajú okupáciu republiky vojskami 5 krajín Varšavskej zmluvy, vyslovujú naprostú dôveru legálnej vláde a ÚV KSČS na čele s A. Dubčekom. Súčasne nekompromisne žiadajú okamžité prepustenie internovaných štátnych a straníckych činiteľov, ako i okamžitý odchod okupačných vojsk z nášho územia.

• • •

○ Predsedníctvo ÚV Kultúrneho zväzu ukrajinských pracujúcich na Slovensku posúdilo súčasnú situáciu v našej republike a prijalo toto vyhlásenie: Predsedníctvo ÚV KSČS na čele s prvým tajomníkom ÚV A. Dubčekom a taktiež uznáva iba legálnu vládu O. Černíka, Národné zhromaždenie na čele s J. Smrkovským a vernosť preukazuje milovanému prezidentovi L. Svobodovi.

• • •

○ Podľa najnovších správ z dní okupácie v Košiciach, na rozdiel od Prešova, sú tieto poznačené krvou našich občanov. Do včera večera bolo 62 ranených, z toho 8 mŕtvych. V celom meste bola uplynulá noc pokojná.

• • •

○ Pracovníci Dopravných závodov 29. augusta v Rimavskej Sobote na verejnom mítingu, za prítomnosti zástupcov OV KSS v Rimavskej Sobote, jednohlasne vyjadrili včera rozhodný protest proti okupovaniu nášho územia vojskami piatich štátov Varšavskej zmluvy. Žiadajú, aby čo najskôr územie našej republiky opustili. Ďalej žiadajú bezodkladné prepustenie internovaných predstaviteľov nášho štátu a KSČS.

○ Vyše 40 žien a matiek z Ústredného podniku poľnohospodárskej techniky vo Zvolene vyzýva ženy v závodoch a domácnostiach: „Ženy celého sveta, protestujte proti barbarskému prepadnutiu našej vlasti. Bráňte mier, nech netečie krv našich detí, otcov a nás všetkých. Nech nám všetkým tkvie v pamäti, že chceme budovať a nie bojovať."

• • •

○ Závodná organizácia KSS Smrečina pri podnikovom riaditeľstve v B. Bystrici poslala list OSN, BR, v ktorom sa píše, že jeho autori čo najrozhodnejšie odsudzujú násilné, protiprávne a svojvoľné obsadenie suverénneho územia našej Československej socialistickej republiky vojskami piatich štátov Varšavskej zmluvy.

• • •

○ Pracovníci KÚNZ v B. Bystrici vo svojej rezolúcii o. i. píšu: „Nepripustíme, aby akýmkoľvek spôsobom bola dosadená na čelo našej republiky vláda iná, ako vláda zvolená za slobodných demokratických podmienok pri zachovaní zásad našej ústavy."

• • •

○ Podľa správ Slobodného vysielača Čs. rozhlasu na Slovensku, prišli včera do budovy Univerzity Komenského v Bratislave príslušníci sovietskej tajnej polície. Objavili sa aj na niektorých vedeckých pracoviskách. Buďme opatrní, ale bojujme proti okupantom ako najlepšie vieme!

• • •

○ V Bratislave v centre mesta, kde sú okupačné vojská, nemožno chodiť s označením československou zástavou, trikolórou či nejakým iným označením, prezrádzajúcim príslušnosť k ČSSR. Pod hradom malo napríklad auto prilepenú na kapote fotografiu A. Dubčeka. Sovietski vojaci obraz strhli a urobili vnútornú prehliadku auta.

• • •

○ Dnes má pribudnúť na Slovensku ďalšia vysielačka legálneho Čs. rozhlasu, ktorá bude mať názov: „Vysielačka Alexandra Dubčeka".

• • •

○ Okamžité zvolanie mimoriadneho zjazdu Komunistickej strany Slovenska žiadajú aj všetky závody v Žiline a Čadci. Zjazd má podľa najnovších správ zasadať 26. 8. 1968. OV KSS v Žiline zasadal včera celý deň aj v nočných hodinách.

• • •

○ Plzenský rozhlas vysielal včera o 20.12 hod. správu, že železničiarom sa podarilo zadržať vlak s rušičkami, ktorý prichádza z Moskvy.

Karel Čapek

Tieto časy

MIER: My vojnu nechceme. Proti slabším stačí trestná výprava.

NIJAKÁ VOJNA: Dôkaz, že skutočne nechceme vojnu: bojujeme bez vypovedania vojny.

MEDZINÁRODNÉ ZMLUVY: ... áno, istotne; ale s kým bojujeme, to je naša v n ú t o r n á vec.

SPRÁVA: Dosadili sme do útoku dve nové divízie s tankami a tieradlami. Nepriateľ má ťažké straty. Mier trvá.

PROTEST: Žalujeme civilizovanému svetu, že náš barbarský nepriateľ miesto aby prijal naše podmienky, necháva ďalej od nás pobíjať svoje ženy a deti.

PÄŤ TIGROV A DŽUNGĽA: Zišli sme v záujme mieru. Dohodli sme sa, že budeme loviť spoločne.

GANGSTER: Pane, keby ste sa bránili, bol by som nútený považovať to za nepriateľské správanie sa.

VLK: Nažral som sa. Zasa raz zvíťazila vyššia morálka.

SÚD: Tristo zatknutých? A k čomu sa majú priznať?

SMRŤ: No vidíte, takýto mier tiež nie je zlý. (1937)

Pred obcou Dechtáre v okrese Liptovský Mikuláš ale aj inde vidieť pri ceste vyvrátené sovietske tanky. Foto: ĽUD

ĽUD

Vydáva Strana slovenskej obrody. — Vychádza denne okrem pondelka. — Vedie šéfredaktor Anton Korman s redakčnou radou. — Redakcia: Bratislava, Gorkého ul. 9/1. Telefóny redakcie: sekretariát šéfredaktora 588 54 vnútropolitické oddelenie 308-21, výrobnopolitický sekretariát 591-04, zahraničnopolitické oddelenie 588-57, kultúrnopolitické oddelenie 590-62, oddelenie športu a telovýchovy 588 62, administrácie 590 70, tel. — Tlač: Polygrafické závody spojenie 092-54. — Rozširuje Poštová novinová služba. — Predplatné mesačne 10.30 Kčs. Objednávky prijíma každý poštový úrad a každý doručovateľ vydavateľstvo 588-59, ďalekopisné 02, Bratislava, Odborárske nám. 3.

PIATOK 30. AUGUSTA 1968 ● ROČNÍK XIII. ● ČÍSLO 205 (3657)

Večerník

CENA 30 HALIEROV

23

VEČERNÍK – 30. AUGUSTA 1968

Čtyřstránkové vydání normálního formátu.

Toto číslo nám bylo zasláno oficiální cestou přes našeho dodavatele čs. tisku.

Strana první:

Dr. FALŤAN predsedom ÚV SNF

Dnes sa zišiel v Bratislave na mimoriadne zasadanie Ústredný výbor Slovenského národného frontu. Prítomní členovia sa oboznámili s priebehom a výsledkami rokovania mimoriadneho zjazdu KSS, ktorý vyzval všetkých obyvateľov našej republiky k pevnej jednote a spolupráci. ÚV SNF sa v plnej dôvere hlási k rezolúcii mimoriadneho zjazdu KSS o súčasnej situácii na Slovensku a je presvedčený, že spoločným úsilím, aj napriek ťažkým podmienkam sa nášmu ľudu podarí pokračovať v progresívnej pojanuárovej ceste, zodpovedajúcej socialistickému vývoju našej spoločnosti.

V ďalšej časti svojho rokovania prijali prítomní Vyhlásenie Ústredného výboru Slovenského národného frontu k súčasnej situácii. Potom súhlasili so žiadosťou súdruha Ondreja Klokača o uvoľnenie z funkcie predsedu ÚV SNF, a to so zreteľom na náročnosť úloh a povinností, ktoré mu vyplývajú v súčasnom období z funkcie predsedu Slovenskej národnej rady. Za nového predsedu Ústredného výboru SNF zvolili jednomyseľne dr. Samuela Falťana, CSc., člena Predsedníctva ÚV KSS.

PIATOK 30. AUGUSTA 1968 ● ROČNÍK XIII. ● ČÍSLO 205 (3657)

Večerník

CENA 30 HALIEROV

● VO VČERAJŠOM ČÍSLE sme uverejnili fotografie novozvolených členov Predsedníctva ÚV KSS. Žiaľ, nemali sme poruke snímky všetkých členných predstaviteľov nového vedenia našej strany. Dnes uverejňujeme tie tých, ktorých sme vám včera nemohli predstaviť: (zľava) člen Predsedníctva ÚV KSS Stanislav LUPTÁK, tajomník ÚV KSS Bohuš GRAĆA, tajomník ÚV KSS Július ŤURČEK, člen sekretariátu ÚV KSS Ladislav ABRAHÁM a predseda Kontrolnej a revíznej komisie KSS Ján KOSCELANSKÝ.

■ KÁHIRA — Osobitný zástupca generálneho tajomníka OSN U Thanta pre Stredný východ Gunnar Jarring odcestoval z Káhiry do Jordánska. Podľa káhirských správ, počas jeho rozhovorov s ministrom zahraničia Rijádom nezaznamenali žiadny pokrok.

■ VIEDEŇ — Dnešné noviny VOLKSSTIMME uvádzajú, že československé uhoľné revíry od stredy začali znovu dodávať uhlie do Rakúska.

■ GUATEMALA — Neznámi páchatelia zastrelili amerického veľvyslanca v Guatemale Johna Gordona Meina. Podľa ministerstva zahraničných vecí USA, nevedia, či atentát spáchali ľavicové či pravicové sily.

■ SAIGON — Na severozápade od Saigonu začali jednotky NFO nové akcie, v ktorých použili aj ťažké zbrane.

■ KINSHASA — Konžský rozhlas oznámil, že prezident Mobutu podpísal dekrét o prepustení konžských politických väzňov. Je to ďalší krok na ceste k politickému uvoľneniu v krajine.

FOND SOLIDARITY

Bratislava (sták) — Štátna banka československá v Prahe zriadila zvláštne konto pod názvom Fond solidarity s postihnutými občanmi. Občania a organizácie, ktorí chcú pomôcť tým, ktorých nejakým spôsobom postihlo obsadenie našej republiky cudzími vojskami, môžu od dnešného dňa poukazovať finančné prostriedky aj pobočke Štátnej banky v Bratislave. Fond má číslo 2105 a jeho vznikom sa neruší Fond republiky.

INTERVIEW s A. N[illegible]tným

(zr) — Najrozšírenejšie anglické noviny DAILY MIRROR uverejnili včera interview s bývalým prezidentom ČSSR A. Novotným. V interview Novotný vyhlásil, že nevedel o kroku vojsk piatich signatárov varšavského listu a že nechce o politike ani počuť, ani hovoriť. Vyhlásil, že je obyčajným penzistom a aby ho nechali v pokoji žiť.

Humphreyho program

Chicago (zr) — Kandidát Demokratickej strany USA na úrad prezidenta Hubert Humphrey vyhlásil na kongrese svojej strany program, ktorý má tri body: 1. dosiahnuť mier vo Vietname (nehovoril o tom, akým spôsobom), 2. dosiahnuť mier v amerických mestách (mal na mysli stále nepokoje černochov a tzv. americkej chudoby, avšak ani tu nehovoril o tom, ako to chce dosiahnuť), 3. dosiahnuť jednotu Demokratickej strany a celého amerického národa.

Umožniť prácu novinárom

STRETNUTIE S NOVOZVOLENÝM TAJOMNÍKOM ÚV KSS B. GRACOM

Členovia výboru Zväzu slovenských novinárov a vedúci pracovníci tlače, rozhlasu a televízie na Slovensku zišli sa včera v Bratislave na pracovnú besedu s novozvoleným tajomníkom ÚV KSS pre ideologickú prácu súdruhom Bohušom Gracom. Hlavným námetom diskusie účastníkov besedy boli problémy, ktoré bezprostredne súvisia s normalizáciou činnosti masových komunikačných prostriedkov.

K tejto v súčasnosti bytostnej otázke práce novinárov sa vyjadril aj prítomný povereník SNR pre kultúru a informácie Štefan Brenčič, ktorý informoval o priebehu rokovania so spojeným veliteľstvom vojsk v Bratislave, týkajúcom sa okrem iného obnovenia komplexnej činnosti tlače, rozhlasu a televízie v našej republike.

Tajomník Ústredného výboru KSS Bohuš Graca ubezpečil prítomných novinárov, že straníckе orgány a Slovenská národná rada urobia všetko, aby sa v plnej miere rozvinuli podmienky pre pôsobnosť novinárov pri dodržaní zásad, dohodnutých v komuniké nedávnych moskovských rokovaní. Vyjadril presvedčenie, že pracovníci masových komunikačných prostriedkov na Slovensku urobia všetko, aby pomohli v čo najkratšom čase skonsolidovať život občanov v mestách i na vidieku a budú bezvýhradne napomáhať vedeniu strany na čele so súdruhom Alexandrom Dubčekom. Ubezpečenie išlo takouto cestou vyslovil v mene všetkých žurnalistov na Slovensku predseda Zväzu slovenských novinárov Dr. Svetozár Štúr, ktorý vyjadril novozvolenému tajomníkovi Bohušovi Gracovi plnú podporu.

—veš—

VLASTNÝMI SILAMI ZA PORIADOK V MESTE

TROJICE NA STRÁŽI

Bratislava (gk) — Primátor mesta Ing. arch. Hladký, dal vláde záruku, že zabezpečí v meste poriadok, aby sa vytvorili všetky predpoklady pre stiahnutie okupačných vojsk z územia nášho mesta. Preto sa obracia na občanov mesta, aby pochopili uznesenie Rady národného výboru hlavného mesta, ktorá dala pokyn k tzv. poriadkovým hliadkam.

Budú to uniformovaní muži v trojiciach, v zložení príslušník ZNB, príslušník armády a milicionár. Budú ochraňovať poriadok, životy a majetok našich občanov a naši občania nemajú v tom vidieť žiadny iný prejav, než prejav ochrany poriadku v meste. Na našu otázku, kedy majú zasiahnuť proti občanom, sme dostali ubezpečenie, že zasiahnu iba tam, kde vzniknú výtržnosti, škandály, kde by sa hrubo provokovalo a kde by boli zjavné snahy, najmä vo večerných hodinách, narušať nočný kľud. Primátor mesta sa preto obracia na občanov Bratislavy, aby svojim chovaním či počínaním nevyvolali žiadnu príčinu k tomu, aby bol poriadok v meste čo i len na chvíľu narušený.

VÝBUCH V LIETADLE

Londýn (ČSTK) — Britskí letečtí experti skončili pátranie po príčinách nedávnej katastrofy lietadla britskej spoločnosti, ktorá sa zrútilo nad Stredozemným morom. Pri nešťastí, ku ktorému došlo vo výške 10 000 metrov, zahynulo všetkých 63 cestujúcich a členovia posádky. Podľa mienky expertov, došlo v lietadle k explózii časovanej bomby. Ostáva iba zodpovedať otázku, kto umiestil bombu v lietadle.

POMÔŽTE!

Žiadame spoluobčanov, ktorí vedia, kde sa nachádzajú odmontované či poškodené uličné tabule, smerovky, dopravné značky a iné cestné orientačné zariadenia, aby to láskavo zahlásili Technickým službám mesta Bratislavy, Bazova ul. 4—6 s. Rehárikovi, prípadne tieto sem podľa možnosti doručili.

MESTSKÁ SPRÁVA KOMUNIKÁCIÍ

STRETNUTIE U KOUCKÉHO

Moskva (ČSTK) — Včera usporiadal veľvyslanec ČSSR v Moskve Vladimír Koucký priateľské stretnutie pri príležitosti 24. výročia Slovenského národného povstania. Zúčastnili sa na ňom námestník ministra zahraničných vecí Leonid Iljičov, zástupca Ústredného výboru spoločnosti sovietsko-československého priateľstva Michail Zimjanin, zástupcovia sovietskej verejnosti, generalita, vedeckí a kultúrni pracovníci a novinári. Na stretnutí premietli celovečerný film o Slovenskom národnom povstaní.

Ochota spojárov maximálna

Bratislava (buo) — Ťažko je v túto chvíľu úplne zodpovedne prehlásiť, že niektoré poštové úrady fungujú a iné začnú zajtra. Riaditeľstvo už vyzvalo všetkých zamestnancov, aby všetci ihneď nastúpili na svoje pracoviská, zatiaľ je však situácia v niektorých budovách taká, že normálny chod práce nemôžu zabezpečiť.

Dnes predpoludním ešte nemohli pracovať pre stránky na Pošte 1 na námestí SNP, hoci sa pripravovali otvoriť jej brány už po 12. hodine. Pošta 5 na Gottwaldovom námestí a 6 na Vajanského nábreží sú tiež vyradené. Aby obyvateľstvu túto ujmu vyna-

BUDE KONFERENCIA?

Štokholm (zr) — Komunistická strana Švédska vymenovala svojho zástupcu, ktorý by mal skúmať možnosti zvolania európskej konferencie komunistických a robotníckych strán. O tejto otázke rokoval v týchto dňoch predseda KS Švédska Hermansson vo Francúzsku s predstaviteľmi Komunistickej strany Francúzska.

hradili, rozhodli sa rozšíriť príjem peňazí do 16. hod. na poštových úradoch 22 na Szabóovej ulici, pri Avione a na Centrálnom trhovisku a predpokladajú, že od soboty aj v budove na Gottwaldovom námestí. Úradné hodiny predĺžili do 18. hod.

Predpoludním preberali pošty len súrne balíkové zásielky a aj to s nekazeným obsahom, no od obeda prijímajú už všetky balíky, samozrejme nepodliehajúce skaze.

V túto chvíľu predpokladá riaditeľstvo, že budovu hlavnej pošty sa im podarí sprístupniť už zajtra, pesimisti však definitívni termín určujú na pondelok. Všetci zamestnanci budú v sobotu pracovať a doručovatelia nastúpia na roznášku ešte aj v nedeľu predpoludním.

Rovnováha a mier

Moskva (ČSTK) — Dnešná moskovská PRAVDA prináša v článku pod nadpisom „Lenin" o obrane socialistických vymožeností úvahu o silnejúcom sprisahaní imperialistických síl, ktoré sa usilujú o vytrhnutie Československa zo socialistického spoločenstva. Tieto sily našli podporu vo vnútornej reakcii i v Komunistickej strane Československa, ktorá sa postupne vzdávala pod kepienkom liberalizácie a demokratizácie jednej pozície za druhou. V zmysle učenia Lenina o internacionálnej úlohe a jednote komunistického hnutia prišli do Československa ozbrojené sily Varšavského paktu, aby zmarili v tejto krajine intrigy imperializmu, aby tak zabezpečili neporušenú rovnováhu síl v Európe a mier vo svete.

SLOVO MAJÚ PEDAGÓGOVIA

Ide o ideály humanizmu...

**VÁŽENÝ SÚDRUH DUBČEK,
PRVÝ TAJOMNÍK ÚV KSČS!**

Keď sme si vypočuli komuniké z rokovania v Moskve, boli sme zarmútení. Po Vašom vystúpení v rozhlase sme však pochopili, že za súčasnej situácie urobili ste spolu s naším prezidentom Svobodom a ostatnými predstaviteľmi našej strany a vlády všetko, čo bolo pre naše národy a vlasť ešte možné. Vieme, že Vám všetkým bolo a je veľmi ťažko. Verili sme Vám, nikdy sme o Vás nezapochybovali a neprestaneme Vám dôverovať. Preto chceme i naďalej Vašu politiku podporovať a svojou prácou prispieť ku konsolidácii pomerov v našej drahej vlasti.

Tragédiu udalostí 21. augusta 1968 osobitne pociťujeme my, pedagógovia. Veď veľké ideály bratstva, proletárskeho internacionalizmu, socializmu a úprimné city priateľstva, obdivu, vďačnosti a úcty k nášmu najväčšiemu slovanskému bratovi, ktoré sme vo výchovno-vzdelávacom procese vštepovali do mysli a sŕdc nám zverenej mládeže, boli pošliapané a nezmyselne rozdrvené pásmi tankov vojsk signatárov Varšavského listu.

Prosíme Vás preto, aby ste spolu s naším súdruhom prezidentom, vládou a ÚV KSČS čo najdôraznejšie žiadali urýchlený odchod cudzích vojsk zo suverénneho územia našej vlasti. Lebo len tak môžeme dúfať, že keď sa v pondelok, 2. septembra, znova postavíme pred tváre našich detí a mládeže, budú ich mysle a srdcia otvorene prijímať tie ideály humanizmu, bratstva a tak, ako Vy hovoríte socializmu s ľudskou tvárou, ktoré sme rozhodnutí ďalej vštepovať, aby sme podporili pojanuárovú líniu našej strany a vlády.

Vážený náš súdruh Dubček, Vám, súdruhovi prezidentovi Svobodovi a ostatným neohrozeným predstaviteľom našej strany a vlády patrí obdiv a hlboká úcta nás všetkých. Ďakujeme Vám za všetko, čo ste pre naše národy a vlasť urobili a prajeme Vám pevného zdravia.

UČITELIA, VYCHOVÁVATEĽKY A ZAMESTNANCI ZDŠ RUŽOVÁ DOLINA

* * *

Vedenie Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej na Zochovej 11, ZO KSS, ZV ROH a všetci pedagogickí a správni zamestnanci vo svojej rezolúcii vyhlasujú plnú podporu a dôveru vedeniu nášho štátu a strany, vláde republiky i Národnému zhromaždeniu. V závere píšu: „Budeme pracovať tak, aby sme si zaslúžili plnú dôveru našich národov pri výchove čestných, pravdovravných, ľudskému socializmu oddaných, nášmu štátu verných občanov — našej mladej generácie."

Armáda na pomoc národnému hospodárstvu

Splniť rozkaz prezidenta

Bratislava (več) — Dnes bol v Bratislave náčelník politickej správy Východného vojenského okruhu, ktorý informoval veliteľov o súčasnej situácii a úlohách, ktoré sú teraz pred armádou. Národné výbory a všetky ústavné orgány v našom meste nájdu medzi príslušníkmi armády pomocníkov, ktorí sú pripravení poskytnúť všestrannú pomoc pri obnove a konsolidácii národného hospodárstva. Pomoc vojenských odborníkov bude potrebná aj pri vyčíslovaní a zhodnocovaní škôd, ktoré boli v minulých dňoch v súvislosti s príchodom cudzích vojsk. Dnes sme si tiež všimli, že po našom meste hliadkujú príslušníci čs. ľudovej armády. Naši vojaci prosia občanov, aby sa riadili — v prípade potreby — ich pokynmi.

Iste je už známe, že v rozkaze prezidenta republiky sa nariaďuje všetkým jednotkám našej armády poskytovať všestrannú pomoc stranickým orgánom a národným výborom pri obnovovaní normálneho života v našej krajine. Vojaci — ako ich poznáme — aj tento rozkaz určite dôsledne splnia.

Na straně druhé

je pod nadpisem "PAMATAJME NA TRI PRÚTY SVATOPLUKA" projev predsedy NZ J. SMRKOVSKÉHO a dále tyto dva články:

Mesto plné hviezd

Nikdy som sa v Bratislave ešte necítil tak dobre, ako včera večer. A nikdy som ešte nevidel tak prekrásnu oslavu význačného výročia. Bolo to uchvacujúco ľudské, hrejivé a povznášajúce. Okná domov v nových mestských štvrtiach sa odrazu naplnili nespočetným množstvom hviezd. Malé ohníčky vyžarovali teplo a blikotavé svetlo a človek mal odrazu pocit, ako by boli vianoce. Len vtedy totiž človek cíti tú ľudskú spolupatričnosť, len vtedy sa natoľko otvárajú srdcia, ako to bolo včera večer.

Na uliciach bol ruch ako vo dne, ba ešte väčší. Starčekbvia a starenky naplnili miesta, milencov na lavičkách v parkoch, ti mladší postávali v hlúčkoch, alebo sa v skupinkách prechádzali. Všade sa niesla akási nevysloviteľná radostná nálada: Nezdolali nás samopaly a tanky, nikto neubil a neubije náš národ, našu kultúru a mentalitu. Ľudia odrazu cítili, že ich je strašne veľa a že všetci v tú chvíľu myslia na seba.

Neexistuje azda na svete krajší a adekvátnejší spôsob oslavy pamiatky mŕtvych, ktorí padli pre náš lepší život. Nie je to tá pasívna a pompézna oslava, ktorá bola u nás doteraz prevažujúcou formou vzdávania úcty niekomu alebo niečomu. Nie je krajšie, keď každý sám, bez nadekrétovania a rozkazu v tichej piete zapáli jeden alebo aj viac malých teplovyžarujúcich ohníkov a zotrvá chvíľku v spomienke?

Včera večer sa táto malá, ale neuveriteľne masová slávnosť skončila až neskoro v noci. Ľuďom sa akosi nechcelo spať, debatovali a niektorí si sviečky vyniesli i na ulicu. Akosi sa nik nebál chodiť ani okolo studených čiernych tieňov s hlavňami namierenými na našich ľudí. Tento nemý oslavný protest dodal každému nesmiernej sily ...

DUŠAN SLEZÁK

Priemstav spojárom

Bratislava — Na celozávodnej schôdzi pracovníkov Správy PSV národného podniku Priemstav jednohlasne sa uzniesli vysloviť hlboký vďaku a obdiv za osobnú statočnosť pracovníkom slobodného legálneho rozhlasu, televízie a spojov, ktorí dokázali od prvého dňa pohotovým spravodajstvom a burcujúcimi správami v najväčšej miere prispieť k dokonalému zjednoteniu našich národov a národností. Priemstavci nikdy nezabudnú na hrdinskosť našich spojárov a zaväzujú sa s osobitným nadšením plniť na nich pripadajúce úlohy pri budovaní novej televíznej veže v Bratislave.

Na spojovacím prostoru mezi druhou a třetí stranou jsou otištěny obvyklé inseráty a oznámení.

Strana třetí:

MARTIN RÁZUS:

Na dobu

Je očú jasných, očú smavých,
však preds' len zemskou materou.
Má z detí hojnosť rekov pravých
i hojnosť pravých štréberov!

JÁN BROCKO:

Ohlas

Krv moja žiari k vysokým hviezdam tryská
Po horách slovenských čujte hľa výkriky
To srdce vrelé priložte na ohniská
Chystajte zradcom smrť hrdinom pomníky

Za právo biednych vstávajú ubiedení
Tí ktorí plakali po nociach hlbokých
Tí ktorí padli pod bičom k prašnej zemi
Kým šakal hyena cical krv škrtil dych

Kým národ zmieral v okovách putách jarme
Výčitky bľabali v prekliatom pokoji
O pomstu krvi volali hlasy márne
A orly na skalách snívali o boji

Do výšok šľahli ohne srdc rozpálené
Do našich údolí pohli sa lavíny
Žaláre búrať zvolali ústa nemé
Víťazíť trpieť a umierať za viny

Krv naša zvrela k vysokým hviezdam tryská
Po horách slovenských čujte hľa výkriky
Neustať v boji radšej smrť spáleniská
Smrť zradcom zbabelým hrdinom pomníky

Mladý básnik Ján Brocko zomrel dva roky po Povstaní — na následky pľúcnej choroby, ktorá mala svoj pôvod v ťažkých podmienkach partizánskych bojov. Dnes, keď sviečky v oknách pripomenú dvadsaťsiedme výročie Povstania, nemôže nezazvoniť v ušiach tragická aktuálnosť jeho verša ...

ČO ZA PRAVDU HORÍ ...

telegramy

V PREDAJNIACH SLOVENSKEJ KNIHY zaznamenávajú zvýšený záujem o najnovšiu literatúru. Ako sme sa dnes ráno telefonicky opýtali v niekoľkých predajniach, čitatelia hľadajú najmä Slovenský literárny album, najnovšiu beletriu a zvýšil sa záujem aj o detektívky. Zvýšený predaj detskej literatúry potvrdzuje, že školské prázdniny sa končia a deti sa vracajú opäť do Bratislavy.

IBA ČASŤ ORCHESTRA SLOVENSKEJ FILHARMÓNIE sa mohla doteraz vrátiť domov vzhľadom na mimoriadne udalosti. Na festivale v Taormine na Sicílii dosiahol náš orchester také úspechy, že by sme ho boli mali vítať slávobránou. Za daných okolností je však ohrozená aj jeho holá existencia, a to práve v čase, keď dosiahol európsku úroveň.

AKAD. SOCHÁR JÁN KULICH, laureát štátnej ceny, vytvoril v dňoch tragických udalostí bustu Danky Kočanovej, ktorá zahynula pri streľbe pred Univerzitou Komenského.

MINISTERSTVU KULTÚRY V MOSKVE napísali list umelci a pracovníci Štátneho bábkového divadla v Bratislave, ktorí sa zúčastnili Dní československej kultúry v RSFSR v máji 1968. Vyslovujú v ňom pobúrenie a hlboký zármutok nad skutočnosťou, že sa hrubým vojenským zásahom narušili priateľské zväzky, k rozvíjaniu ktorých aj oni prispeli.

CLAUDE BERRI, francúzsky filmový režisér, ktorého debut Pepé a Claude poznajú aj naši diváci, nakrúca teraz film Mazel tov, čo v reči jidiš znamená Na zdravie. Je to humorne ľúdený príbeh dvoch mladých ľudí, z ktorých jednu postavu vytvára sám režisér.

Podmienky konsolidácie

Rezolúcia pracovníkov Výskumného ústavu kultúry a verejnej mienky

Aj dnes ráno sme dostali na redakčný stôl niekoľko rezolúcií, z ktorých vyberáme jednu, najlepšie vystihujúcu celkovú náladu a atmosféru. Pracovníci Výskumného ústavu kultúry a verejnej mienky zaslali Ústrednému výboru KSČS v Prahe, Ústrednému výboru KSS v Bratislave, vláde ČSSR, Národnému zhromaždeniu v ČSSR a Predsedníctvu SNR list tohto znenia:

Vážení súdruhovia, priatelia!

My, pracovníci Výskumného ústavu kultúry a verejnej mienky v Bratislave v týchto osudových dňoch sme sa už v prvých hodinách obsadenia našej vlasti cudzími vojskami priklonili k našim legálnym štátnym a stranícky orgánom a ich predstaviteľom a prejavili sme im svoju hlbokú dôveru a podporu.

Aj teraz, keď je nám známe moskovské komuniké, opäť vyjadrujeme podporu všetkému, čo podnikajú naše orgány — vláda, Národné zhromaždenie, Slovenská národná rada, ÚV KSČS a ÚV KSS — v prospech úsilia o dôslednú demokratizáciu nášho života a budovanie socializmu s jeho ľudskou tvárou.

Zároveň vyjadrujeme súhlas so závermi mimoriadneho zjazdu KSS a plne sa staviame za dôsledné uskutočňovanie Akčného programu i v týchto ťažkých podmienkach.

Svojím pracovným úsilím sa všemožne pričiníme o konsolidáciu nášho vnútorného života. Úplná konsolidácia je však — podľa nášho názoru — podmienená:

1. úplným odchodom cudzích vojsk z našej krajiny;
2. zabezpečením nerušenej a slobodnej činnosti všetkých ústavných a štátnych orgánov, inštitúcií a všetkých komunikačných prostriedkov;
3. zachovaním a upevnením celistvosti a suverenity Československej socialistickej republiky na základe jej federatívneho usporiadania.

Ako hlboko angažovaní kultúrni pracovníci obraciame sa súčasne na všetky kultúrne a výskumné inštitúcie na Slovensku, v Čechách a na Morave, aby aj v týchto zložitých a pre kultúrny rozvoj ľudskej osobnosti tak ťažkých podmienkach zachovali svoj čestný postoj k humanistickým ideálom ľudstva, ktoré by mali byť vlastné socialistickej spoločnosti.

Podpísaní pracovníci Výskumného ústavu kultúry a verejnej mienky.

Za: Pavel Paška, CSc., riaditeľ

Film o vzbure otrokov

Spartakus v kine Dukla ○ V hlavnej úlohe Kirk Douglas

„Americký historický veľkofilm SPARTAKUS vznikol už pred ôsmimi rokmi. Nakrútil ho režisér Stanley Kubrick, ktorý si získal meno nezávislý režisér, a producent meno aj filmami Chodníčky slávy a Doktor Divnoláska alebo ako som sa naučil nemať atómovú bombu, ktoré sa pre svoje zásadné protivojnové myšlienky dostali do modernej filmovej klasiky ďalej, ale do našich kín).

SPARTAKUS vznikol za trochu iných podmienok ako spomínané filmy. Je to širokouhlý veľkofilm, nakrútený na 70 mm plátno. Námet z rímskych dejín je typický aj pre mnohé pseudohistorické výpravné filmy, ktoré nie sú zväčša ničím iným ako lacnou zábavou. Pravda, Kubrick nakrútil svoj film podľa predlohy románu Howarda Fasta, ktorého tematika má iste oveľa viac povedať dnešku ako príbehy á la Romulus a Rémus. Na druhej strane musel režisér urobiť nejaké ústupky aj vkusu amerického diváka.

Stanley Kubrick mal zrejme šťastie, že spojil svoje veľké filmové podujatie s hercom a producentom Kirkom Douglasom, ktorého si vybral nielen ako predstaviteľa titulnej úlohy, ale aj ako spoluproducenta. Nákladný veľkofilm má pre šikovného režiséra jednu z výhod, že môže angažovať aj iných hercov. Mená Charlesa Laughtona a Laurenca Oliviera, Jean Simmonsovej a Petra Ustinova (všetko anglická herecká škola) sú samy o sebe dosť výrečné.

Najväčšia vzbura rímskych otrokov, ktorá sa odohrala asi tri štvrte storočia pred naším letopočtom, sa končí ukrižovaním vodcu vzbúrencov... Zápasy za slobodu neboli nikdy jednoduché a trvajú napokon dodnes.

V dnešných dňoch má pre diváka film SPARTAKUS význam, o ktorom nemohli jeho tvorcovia ani snívať. Jednota Spartakových priateľov, ktorí sú ochotní nezradiť, a obetovať sa, dodáva nášmu divákovi silu prekonať skúšku dnešných dní.

—keb—

KIRK DOUGLAS v hlavnej úlohe amerického veľkofilmu podľa románu H. Fasta Spartakus.

Prišli a napísali

Vyšli rozhovory s popredními predstaviteľmi našej kultúry

Publikácia, o ktorej bude reč, vznikla pred dvoma rokmi v Prahe a pred niekoľkými dňami sme dostali jej slovenskú verziu na redakčný stôl z Vydavateľstva politickej literatúry. Jiří Lederer a Erich Einhorn — publicista a fotograf — dlhoroční priatelia a spolupracovníci sa rozhodli uverejniť knižne rozhovory s významnými predstaviteľmi československej kultúry. Publikácia POVEDALI... PRÍDTE ich obsahuje päťdosiat.

Knižné novinky

Autori dlho dumali nad spoločným menovateľom svojho zámeru, kým prišli k záveru, že sa budú orientovať na to, čo si naši umelci a kultúrni pracovníci vôbec myslia

O SÚČASNEJ KULTÚRE,

ako sa s ňou stretávajú, čo z nej majú radi, aké ich dielo zapôsobilo vo svete a podobne. Vydali sa na cestu neľahkú, vyčerpávajúcu, vystlanú tŕním nepochopenia, rôznosti intelektu a vnímania. Výsledok je úmerný neúnavnosti a vynaliezavosti autorov — čitateľovi sa dostáva do rúk dielo *naozaj jedinečné, novinársky majstrovské, príbuzné a predsa rôznorodé, vtipné i hlbavé, informujúce a v mnohom čitateľsky poučujúce.*

Čitateľ sa oboznamuje s filozofiou interviewovaných, aby sa napokon dozvedel i čo-to z ich súkromia. Nie každý rozhovor má pochopiteľne myslitelský podtext, iný je rozhovor s Werichom či Chudíkom ako s mladučkými herečkami. Ale to už v novinárskom remesle ani inak nemôže byť.

Veľmi sympatické je tu

SLOVENSKÉ ZASTÚPENIE,

vybrané múdro a citlivo, a vzhľadom na české kraje naozaj reprezentačne. Treba pochváliť editorov za publikáciu potrebnú, graficky príťažlivo elegantnú, publikáciu, ktorá si nájde cestu ku kultúrnemu občanovi i napriek trochu vysokej cene. *(sl)*

Pamiatky v nebezpečí

Celý kultúrny svet sa spojil na záchranu kultúrnych pamiatok starého Egypta, ohrozených vodami Asuánskej priehrady. Máme ešte v čerstvej pamäti, ako spojeným úsilím a prostriedkami premiestnili celé chrámy, celé veľké objekty nesmiernej ceny. Nemysleli sme vtedy, že neprejde veľa času a budeme musieť vysloviť vážne obavy o osud najvzácnejších kultúrnych pamiatok nášho národa.

Ešte skôr ako bolo možné slávnostne odovzdať verejnosti zrekonštruovaný Bratislavský hrad spolu s upraveným hradným areálom, skôr ako sa tu mohli otvoriť brány Slovenského národného múzea, dostal hrad nečakaného pána. Veď aj naša včerajšia správa zo zasadnutia plénia Slovenskej národnej rady zaznamenala protest pracovníkov Poverenictva SNR pre kultúru a informácie proti vojenskému obsadeniu kultúrnych pamiatok, najmä však Bratislavského hradu.

Prečo sme zvlášť citliví na tento objekt?

Pri pohľade na tanky a na hlavne kanónov za hradným múrom nám hrdlo zviera úzkosť a tie najväčšie obavy. To nie je predsa hocaký hrad, to nie je hocaký areál. V tomto objekte vyšli už v predošlých rokoch na svetlo závažné svedectvá kultúry našich slovanských predkov. Naši archeológovia tu objavili mimoriadne závažné doklady o kultúrnej vyspelosti Slovanov už v 9. storočí. Pamätáme sa najmä na objav základov jedinečnej trojlodej baziliky z čias Veľkomoravskej ríše, ktorá vzbudila v celom kultúrnom svete veľký ohlas. Kameň po kameni odkrývali naši archeológovia základy tejto stavby, s veľkým vzrušením rekonštruovali obraz zaslej slávy. Ukázalo sa, že tieto objavy majú veľký význam nielen pre nás a pre celé Slovanstvo, ale vlastne pre celý kultúrny svet. Úspech výstavy Veľká Morava, ktorú za posledné roky inštalovali v rozličných mestách Európy, je tohto neklamným svedectvom.

A práve táto vzácna a nenahraditeľná pamiatka je v týchto chvíľach vo vážnom nebezpečí. Vojak nemá škrupule ani keď ide o životy ľudí. Tie vykopávky sú pre neho iba hŕbou kamenia, sú iba starými múrmi, ktoré možno bezstrestne zničiť. Armády boli vždy nepriateľmi kultúry, po ich stopách ostávala púšť, vypálené a zničené kultúrne pamiatky najväčšej hodnoty.

Nik nevie v tejto chvíli presne povedať, aké nenahraditeľné škody sa za posledné dni v hradnom areáli napáchali. Nemajú sem zatiaľ prístup vedeckí pracovníci, nemôžu urobiť ani základné záchranné práce. Každý deň pobytu vojsk na Bratislavskom hrade, ktorý sme s veľkým nákladom zrekonštruovali pre to najmierovejšie poslanie, zvyšuje nebezpečenstvo nenahraditeľných strát. Veríme, že konsolidácia života v našom meste už dosiahla stupňa, keď prítomnosť tankov a kanónov na Bratislavskom hrade nemôže byť nijako opodstatnená.

JURAJ PRÍBOJSKÝ

● NA EUBEANSKOM DŽEZOVOM FESTIVALE, odmenili ťažkú tenorsaxofónovú 37-ročného altsaxofonistu Phila Woodsa. Tento Američan je vynikajúcim improvizátorom a účinkoval už takmer so všetkými významnými svetovými kapelami.

SOLO V BELEHRADE

Belehradské televízne štúdio nakrútilo štyridsaťminútový program pod názvom Zabával vás Bobby Solo. Populárny taliansky interpret pop music navštívil Juhosláviu s vlastným orchestrom a zborom v rámci turné po Európe. V Belehrade inscenovali okrem najväčších hitov aj niekoľko noviniek z jeho repertoáru. a (sl)

MUZIKA NA EXPORT

Včera odcestovali na zájazd do západného Nemecka dva slovenské „vývozné" súbory pop music. Combo Gustáva Offermanna so speváčkou Gabrielou Šustekovou a sexteto Juraja Veličovského so speváknm Ofgou Szabovou a Dušanom Grúňom budú hosťami zábavných podnikov v Stuttgarte.

—sl—

Čokoľvek?

Dnes je piatok 30. VIII. — Ružena — deviaty deň pobytu nepozvaných vojsk na území našej republiky — slnko dnes zapadá o 18.41 hod., zajtra vyjde o 5.03 hod.

Nehrajú. Otvoria svoje brány až potom, keď sa vytvoria legálne podmienky pre prácu rozhlasu a televízie.

HVIEZDA: Tiger siedmich morí (franc.) 15.30, 18. a 20.30 — SLOVAN: Muž, ktorý luže (slov.-franc.) 15.30, 18. a 20.30 — DUKLA: Spartakus (USA) 16, a 19.30 — PRAHA: Pomoc! (angl.) 10.30, 13.30, 16., 18.30 a 21.00 — METROPOL: Dni vzrušenia a smiechu (USA) 15.30, 18. a 20.30 — POHRANIČNÍK: Pepé a Claude (franc.) 15.45, 18.15 a 20.45 — TATRA: Jarné vody (čes.) 15.45, 18.15 a 20.45 — NIVY: Kasár (angl.) 17.30 a 20.00 — MIER: Bláznivý Petríček (franc.) 17.30 a 20.00 — OBZOR: nehrá — MÁJ: Nápadník (franc.) 18. a 20.30 — PALACE: nehrá — POKROK: Klapzubova jedenástka (čes.) 17.30 a 20.00.

Bratislavské televízne štúdio vzhľadom na neregulárne podmienky nemôže vysielať plánovaný program.

Mesto na Dunaji — legálny vysielač Čs. rozhlasu v hlavnom meste Slovenska, vysiela aj naďalej program, ktorý preberajú všetky legálne rozhlasové stanice v ČSSR.

VÝSTAVY

Všetky výstavné siene, galérie a múzeá sú vzhľadom na prítomnosť cudzích vojsk zatvorené.

Mozaika

Každú hodinu

sa situácia čiastočne mení a hlad po čerstvých informáciách je nesmierny. Včera sa okolo pol jedenástej objavil na Obchodnej ulici kolportér s Pravdou. Občania jeden cez druhého chvatne kupovali noviny a len po chvíľke zistili, že dostali druhé vydanie stredajšej Pravdy.

Malým omylom

možno nazvať vyzdobenie výkladov „československými trikolórami". Stuhy, ktoré sa najčastejšie používajú na vence, majú farby biela-červená-modrá. Takými istými „trikolórami" sa ozdobovali hrdí a nebojácni občania. Neuvedomili si to práve tak ako popudení vojaci, ale treba konštatovať, že napriek malému omylu „trikolóry" splnili poslanie!

Do pomykova

uvádzal veriacich nápis na niektorých budovách. Ateisti však od začiatku vedeli, že s BOHOM nemá nič spoločné.

Pionieri Hydrostavu

trávili prázdniny v Krpačove v krásnom horskom prostredí v Nízkych Tatrách. Popri bohatom programe navštívili hrob Sama Chalupku v Hornej Lehote a bronzovú sochu Andreja Sládkoviča v Radvani, kde sa poklonili pamiatke týchto štúrovských básnikov a položili vence, ktoré sami uvili z poľných kvetov. —sá—

Odborné učilište

pri n. p. Doprastav, Ivanská cesta, Bratislava oznamuje učňom II. a III. ročníkov, že školský rok 1968/69 začína dňa 2. 9. 1968. Učni II. ročníka nech sa hlásia v učilišti na Ivanskej ceste v Bratislave, učni III. ročníka na pracoviskách, kde boli pôvodne pridelení. Teoretická výuka III. ročníkov nezačína 2. 9. 1968. Začiatok oznámia každému písomne.

RIADITEĽSTVO UČILIŠTA

ZAMYSLENÍ sa zastavujú ľudia pri Dunaji... Koľko vody už pretieklo, koľko ráz sa počtočilo koleso dejín mesta.

Zmeny — iba najpotrebnejšie

Budúce dni mestskej dopravy

Bratislava (al) — Vzrušujúce udalosti posledných dní poznamenali v nejednom ohľade aj dopravu v meste. Včera sme sa zhovárali s Ing. Rudolfom Surovým, predsedom dopravnej komisie NVB a riaditeľom Útvaru dopravného inžinierstva, ktorý nám povedal o hlavných zámeroch pre budúce týždne. Pôjde najmä o revíziu systému dopravných značiek, rozloženie pracovného času v meste a generel hromadnej dopravy.

Útvar dopravného inžinierstva dokončuje teraz revíziu systému dopravných značiek, aby nové značky, ktoré nahradia poškodené a zničené, boli už v intenciách novej dopravnej organizácie, schválenej pre mesto od budúceho roku. Konečne sa majú

VYRIEŠIŤ VECI,

ktoré trápia už dlhšie: zákazy vjazdu, parkovanie autobusov atď. Uvažuje sa o celkovom znížení počtu značiek kvôli prehľadnosti.

Od 29. septembra má platiť nové

ROZLOŽENIE PRACOVNÉHO ČASU.

Už na budúci týždeň dostanú podniky a inštitúcie na území mesta rozpisy začiatku pracovného času v rannej dopravnej špičke. Začiatky budú rovnomerne rozložené od 6. do 8. hodiny. Zmeny nebudú také veľké, aké sa predpokladali. Nový začiatok pracovného času sa má týkať asi 10 000 pracovníkov. Dopravný podnik mesta na základe toho už upravuje cestovné poriadky.

K 29. septembru nebudú ešte žiadne zmeny na linkách. Nový generel dopravy, ktorý pripravuje Útvar dopravného inžinierstva, má platiť až od polovice roku 1969. Prinesie

RADIKÁLNE ZMENY,

ale iba v autobusových linkách. Zásadné zmeny v elektrických tratiach podväzuje terajší stav koľají a trolejových vedení. Oneskorenie prestavby Centrálneho trhoviska umŕtvi na čas aj veľkú investíciu — novú trať na Štrkovec.

Útvar pripravuje aj prestavbu kabelizácie v centre mesta.

DO POZORNOSTI MOTORISTOM

Návrh odsúva penále

Bratislava (boo) — Viacerí rodinní príslušníci, ktorých príbuzní-motoristi sa zatiaľ nevrátili zo zahraničia, si kladú otázku, ako to bude s povinnými poplatkami z motorových vozidiel — s daňou, ktorá je splatná do 1. septembra.

Ako sme sa dozvedeli, Oblastný inšpektorát Štátnej poisťovne sa vzhľadom na zmenenú situáciu už touto problematikou zaoberal. **Podal Povereníctvu SNR rozbor situácie a navrhol, aby sa po 1. septembri nemuseli z nedodržaného termínu účtovať penále. V predpoklade, že sa pomery znormalizujú, navrhol penále účtovať až po 30. septembri.**

Pracovníci Oblastného inšpektorátu Štátnej poisťovne nastupujú zajtra, v sobotu, na zvláštnu smenu. Netreba osobitne rozvádzať, aké pohnútky viedli k tomuto rozhodnutiu.

31

LIST SÚDRUHOVI DUBČEKOVI

VĎAKA ZA STATOČNOSŤ

VÁŽENÝ SÚDRUH PRVÝ TAJOMNÍK,

predsedníctvo Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady sa znepokojením a obavami sledovali vývoj udalostí, ktoré vznikli vstupom cudzích vojsk na územie našej vlasti. S bolesťou v srdci sme prežívali dni, keď sme o Vás, vážený súdruh Dubček, ako aj o ďalších našich ústavných činiteľoch, menovite súdruhovi Smrkovskom, Černíkovi, Kriegiovi a o všetkých ostatných čestných predstaviteľoch nášho politického a verejného života, nemali správy. S veľkou úľavou a nádejami sme vypočuli informáciu o Vašej prítomnosti na rokovaniach v Moskve.

Sme si vedomí ťažkostí a zložitosti situácie, v ktorej sa tieto rokovania uskutočňovali, ďakujeme Vám, súdruh Dubček, ako aj súdruhovi Svobodovi, Smrkovskému, Černíkovi a všetkým tým členom delegácie, ktorí čestne a neochvejne chránili záujmy našich národov a nastúpený kurz pojanuárovej politiky, za Vašu statočnosť.

Aj keď nás výsledky rokovaní nemôžu uspokojovať, vyslovujeme plnú podporu a dôveru politike a postupu, vyjadrenému vo Vašom prejave a v prejave prezidenta republiky súdruha Svobodu po návrate z Moskvy.

Opätovne Vás ubezpečujeme, že aj v nových mimoriadne ťažkých a zložitých podmienkach zostaneme verní našej strane, jej snahe po humanizácii a demokratizácii a socializmu v zhode s predstavami a tradíciami našich národov tak, ako boli vytýčené januárovým plénom našej strany. V tomto zmysle pracovníci Komisie ľudovej kontroly Slovenskej národnej rady vyvinú maximálnu snahu a svojou prácou podporia úsilie celej strany pre dosiahnutie týchto cieľov.

Posolstvo mládeže Pražanom

MILÍ PRAŽSKÍ PRIATELIA!

Dnes — v deň 24. výročia Slovenského národného povstania — obraciame sa na mládež hlavného mesta republiky, aby sme jej jednoznačne vyjadrili svoju solidaritu a podporu. Rovnako — ako vy v Prahe — aj my, v Bratislave, sme v najťažších dňoch našich národov všetkými možnými prostriedkami demonštrovali podporu legálne a demokraticky zvoleným predstaviteľom nášho ľudu. Odkaz SNP, ktorý v nás upevňuje štátne a národné povedomie, sme rozhodnutí zachovať budúcim generáciám našej spoločnej republiky nielen slovami, ale aj činmi. Uvedomujeme si, že jednota všetkých vlastencov — Čechov i Slovákov — je dnes dôležitejšia ako kedykoľvek v minulosti. Chceme vás ubezpečiť, že sme odhodlaní žiť v spoločnom štáte Čechov a Slovákov, ktorý tohto roku oslavuje 50. výročie svojho vzniku. Sme pevne presvedčení, že pod novým vedením Komunistickej strany Slovenska na čele s dr. Gustávom Husákom dosiahneme odchod cudzích vojsk z nášho územia.

So súdružským pozdravom

MV ČSZM v Bratislave

Bratislava 29. augusta 1968.

VÝZVA pre účastníkov odboja

Bratislava (vr) — Predsedníctvo Slovenského výboru Zväzu protifašistických bojovníkov obracia sa s naliehavou výzvou na všetky okresné výbory a miestne organizácie ZPB. Majú v zmysle rozhlasového prejavu predsedu vlády Ing. Oldřicha Černíka okamžite nadviazať čo najužšie styky s orgánmi štátnej správy, menovite s národnými výbormi všetkých stupňov, orgánmi Verejnej bezpečnosti, Ľudových milícií a Národného frontu a spolu s nimi spolupracovať pri zabezpečovaní verejného poriadku. Predsedníctvo SV ZPB apeluje na všetkých účastníkov odboja, aby v zmysle našich platných zákonov a predpisov vychádzali v ústrety všetkým našim ústavným orgánom.

KÚPELE PRIJÍMAJÚ

Bratislava (ČSTK) — Ústredná správa kúpeľov a žriedel v Bratislave upozorňuje všetkých pacientov, že kúpele na Slovensku prijímajú liečenie všetkých, ktorí majú poukazy, alebo sa chcú ambulantne liečiť. Prevádzka vo všetkých slovenských kúpeľoch je riadne zabezpečená.

TRETRY prišli o zájazd

ČO ROBILI A ROBIA BRATISLAVSKÍ ATLÉTI ○ ŽENY SLOVANA V RUŽOMBERKU

○ SLÁVIA ICH MÁ VÄČŠINU DOMA

(us) — Včera sme si urobili obchôdzku po bratislavských štadiónoch, kde trénujú ľahkí atléti nášho mesta. Chceli sme zistiť, ako sa pripravujú v tomto období na súťaže, ktoré ich očakávajú.

Na štadióne v Mierovej kolónii majú svoje sídlo

ATLÉTI SLOVANA CHZJD.

Pri práci sme ich zastihli trénerov dr. Kladeka, J. Pokopca, S. Hurtoňa a Ing. Farkašovského spolu s ich zverencami. Pri každom sme sa na chvíľu zastavili a porozprávali. Ich odpovede by sa dali zhrnúť asi takto: **atléti Slovana ChZJD, ktorí boli a sú v Bratislave, trénovali bez prerušenia.** Len intenzita tréningu bola slabšia a naplánované úlohy sa celkom nesplnili. Uplynulú nedeľu mali mať posledné druholigové odložené stretnutie s Dubnicou a budúcu nedeľu majú mať finálové trojstretnutie prvých troch celkov v tabuľke. Stretnutie s Dubnicou, pochopiteľne, nebolo a trojstretnutie sa pravdepodobne tiež neuskutoční. No atléti sú pripravení pokračovať v plánovaných podujatiach, kedy to len bude možné. O svojich mimobratislavských pretekároch nemajú správy, atlétky tohto oddielu naproti tomu boli a sú na tom ďaleko lepšie. Celý minulý týždeň boli na sústredení na Malinom Brde pri Ružomberku, kde sa až na ošetrárku Padalovú zúčastnilo kompletné prvoligové družstvo. Trénovali denne na dráhe štadióna v Ružomberku. Záchrana v I. lige je reálna a preto nemôžu povoliť v intenzite tréningu ani po návrate zo sústredenia. Že to v príprave myslia vážne, videli sme včera na tréningu.

Na štadióne Mladej gardy trénujú

ATLÉTI SLÁVIE SVŠT A SLÁVIE UK

Včera sme tam našli z trénerov Kormúthu, Ing. Molnára, Suju a Ing. Lacku. No skupiny okolo nich boli malé, takmer žiadne. Vysokoškoláci sú väčšinou doma. Pretekárov postihla súčasná situácia dosť nepríjemne. Práve pred týždňom 22. augusta mala odcestovať na desaťdňový zájazd do Belgicka 20-členná výprava, kde mala štartovať na štyroch medzinárodných mítingoch. Zostala doma. S tými atlétmi, čo sú mimo Bratislavy, nie je žiadne spojenie, tí čo sú tu, trénujú. Ale podobne ako slovanisti, aj oni menej intenzívne ako obvykle. V súčasnej dobe sú tiež traja tréneri (Glesk, Šimonek, Košťial) a štyri najvýkonnejšie atlétky — olympioničky (Glesková, Faithová, Chmelková, Kucmanová) na vysokohorskom sústredení v Rumunsku.

Aspoň toľko zo súčasného života ľahkých atlétov nášho mesta.

Ušľachtilý cieľ

Včerá som si opäť preladil svoj rádioprijímač na ľstú stanicu s nádejou, že počujem objektívnejšie informácie, ako dosiaľ. Práve dávali vysielanie v slovenskej reči a medzi iným aj článok istého dopisovateľa pod názvom „Ušľachtilý cieľ", ktorý líči situáciu v hlavnom meste Slovenska v týchto dňoch.

Keby človek nebýval v tomto meste a nepoznal to, čo nás zastihlo v týchto dňoch, vari by aj uveril slovám tohto „tiež" dopisovateľa. Avšak chyba lávky. Som jeden z tých desaťtisícov, čo na vlastnej koži pocítili „ušľachtilý cieľ" cudzích vojsk.

A preto naozaj nevieme, ako nám zareagovať a vyjadriť sa k takej nehoráznosti a klamstvu, ako je tvrdenie, že Slovenskú národnú radu mali obsadenú kontrarevolucionári, ktorí zo samopalov a gufometov odstreľovali nečinne prizerajúcich sovietskych vojakov, keď od prvého dňa ich príchodu do budovy SNR na Gottwaldovom námestí priam hermeticky uzavretej tankmi a panciérovými vozmi nemohla prísť ani noha a nie to ešte skupina kontrarevolucionárov ...

Čo povedať na tvrdenie, že bratislavské závody idú neustále naplno a to výlučne zásluhou vojsk, ktoré bránia kontrarevolučným silám v tom, aby tieto mohli ochromiť celú výrobu v bratislavských závodoch ...

Čo povedať na to, že na súdruhov Svobodu a Dubčeka sú po meste povylepované plagáty, ktoré ich urážajú, keď opak je pravdou ...

A to je len zlomok tvrdení, faktov a argumentov, ktoré sa celým článkom len tak hemžia ...

Premýšľam a tak sa mi zdá, že 14 miliónov obyvateľov Československa, ktorí už 10 dní pociťujú potupu svojej vlasti sa vlastne hlboko mýlia ... Neostáva nám nič iné len požiadať ouého „žurnalistu", aby nám usporiadal školenie na tému „Ušľachtilý cieľ", po ktorom by sme konečne prišli na to, ako bez mihnutia oka tvrdiť, že biele je svetlo-svetlo čierne. Preto, nech žije pravdivá informácia!

Žiaľ, aj zásluhou takých „kolegov", ako je autor spomínaného článku, nás už len niekoľko málo hodí delí od toho, aby na stránkach našich novín našiel tento novinár svojich nasledovníkov ... Dúfajme, že nie nadlho!

J. D.

○ *VYSOKOŠKOLSKÝ INTERNÁT V MLYNSKEJ DOLINE v superširokouhlom zábere nášho fotoreportéra, ktorý v tomto školskom roku prijme ďalších vyše tisíc študentov.*

vydáva Mestský výbor KSS v Bratislave — Zastupujúci šéfredaktor Vlastimil Kliš — Redakcia: Októbrové námestie číslo 7. Telefóny: sekretariát 312-55, 356-66, vedúci vnútropolitického oddelenia 325-00, šport 345-79, kultúra 345-67, sťažnosti 302-21, inzertná kancelária: Štúrova 1/a, telefón 577-10, 532-66. — Neobjednané príspevky sa nevracajú — Rozširuje PNS. Cena všedného čísla 30 halierov, v sviatok 40 halierov, v sobotu 1 Kčs — Tlač: Pravda, Bratislava.

34

KULTÚRNY ŽIVOT

Bratislava ● Kčs 1.– 34
30. VIII. 1968 ● XXIII.

KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30. AUGUSTA 1968

35

Číslo vyšlo na osmi stranách obvyklého formátu.

Bylo dopraveno obvyklou cestou přes našeho mnichovského dodavatele.

Na první straně:

je v záhlaví otištěno heslo

VERNÍ REPUBLIKE, NÁRODU A VLASTNÉMU SVEDOMIU!

dále fotografie mladých lidí vytesávajících na budovu nápis

"TU ZABILI".

Z čísla provádíme výběr těchto důležitých článků:

Dela a myslienky

DUŠAN POKORNÝ

Stojíme s holými rukami pred tankami. Nemáme fyzickú silu, aby sme ich z našej krajiny vyhnali. Ich prítomnosť na našej pôde je faktom. Záleží však na tom, aký postoj k tomuto faktu zaujmeme. Nemôžeme nevidieť, čo vidíme; v tomto zmysle nech je náš postoj realistický. Ale realizmus by mohol byť chápaný aj ako niečo viac. Ako prijatie tohto faktu, ako niečo na spôsob vnútorného zmierenia sa s ním. To by však už nebol realizmus: to by bol ústup, ak nepoviem zrada. Vnútili nám nerovnoprávne rokovania, naši predstavitelia rokovali pod hrubým nátlakom. Z toho vyplýva aj náš prístup k výsledkom rokovania. Komuniké neobsahuje náš protest proti okupácii, ale ani zmienku o tom, že by sme ju prijímali: zaznamenáva prítomnosť okupačných vojsk v našej krajine iba ako skutočnosť. Moskovskú dohodu, ak isa dá komuniké vôbec týmto slovom nazvať, Národné zhromaždenie ani neratifikovalo ani inak neschválilo. Vyslovuje iba členom našej delegácie poďakovanie za úsilie, ktoré v Moskve vyvinuli, a ukladá vláde, aby zabezpečila odchod okupačných vojsk. Okupácia je teda stále aktom protiprávnym.

Stojíme s holými rukami pred tankami. Máme teda veľa dôvodov k tomu, aby sme svoje slová starostlivo vážili. Ale musíme ich nájsť a musia to byť slová naše. Tým nemyslím len to očividné: že okupácia má byť nazvaná okupáciou a že premyslený zásah nemožno ospravedlňovať ako nedorozumenie. Aj to má svoj význam – ale súčasne ide o veci závažnejšie. Skúste si prečítať prehlásenie TASS o obsadení Československa alebo správy sovietskej tlače o situácii u nás: nepoznáte v nich našu krajinu ani seba, nepoznáte v nich reč, v ktorej od detstva myslíte. A zďaleka ju nepoznávate len preto, že slovenčina alebo čeština prekladu je zahanbujúca: stretávate sa s fiktívnou skutočnosťou, s vymysleným svetom spleteným z pojmov, za ktorými nie je nič iba moc. Pristúpiť na tento jazyk by znamenalo urobiť prvý krok k prijatiu a ospravedlneniu okupácie a toho ponímania socializmu, ktorý tento akt stelesňuje.

Stojíme s holými rukami pred tankami. Ale tank nie je iba vec, ktorá zabíja: v podobe tankov, ktorých delá mierią na naše univerzity a obkľučujú naše mestá, vidíte pred sebou hlbokú, základnú krízu súčasného medzinárodného robotníckeho hnutia. Komunistické strany západných krajín sa cítia ohrozené v samotnej svojej existencii a deň za dňom opakujú, že okupáciu Československa musia odsúdiť. Zo stovky marxistických strán súhlasí s agresiou varšavskej Päťky proti ČSSR iba hŕstka: Komunistická strana Sovietskeho zväzu sa vari ešte nikdy neocitla v takej izolácii ako dnes. Komunisti na celom svete si uvedomujú, že ak poslela vedenie Komunistickej strany Sovietskeho zväzu, Poľska, Bulharska, Maďarska a NDR proti československým myšlienkam zbrane, pre-

zrádza to veľa aj o vnútornej situácii v týchto krajinách. Rumunsko a Juhoslávia stoja na našej strane – a Peking prehlasuje svoju solidaritu s Bukurešťou. Podstata krízy je však v niečom inom a hlbšom. Socialistický systém sa začína častejšie a častejšie stretávať so spoločenskými problémami, ktoré vo svojej terajšej podobe nedokáže dosť účinne riešiť. Robí mu ťažkosti málo vyvinutá Čína aj priemyselne vyspelé Československo. Nadchádza čas, kedy si komunisti všetkých krajín musia klásť nové otázky a hľadať nové odpovede. Na programe dňa je nemilosrdná analýza a nová syntéza. Nič takého tanky nedokážu. To je úloha pre ľudí – tvorivých a slobodných.

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 -1-)

Delegáti mimoriadneho zjazdu KSS za bratislavskú mestskú organizáciu na svojom zasadnutí poverili ss. Kočtúcha, Ferianca, Vartíka, Pitoňáka a Šabľu, aby v ich mene vypracovali a predniesli námety i pokus o rozbor situácie. V mene delegácie predniesol toto stanovisko s. Hvezdoň Kočtúch. Prinášame jeho diskusný príspevok rozšírený ešte o právnu expertízu situácie, vypracovanú ss. Hatalom a Rebrom.

ÚVAHY o východiskách

I.

V noci z 20. na 21. augusta 1968 vpadli z viacerých strán na výsostné územie suverénneho československého štátu ozbrojené sily Zväzu sovietskych socialistických republík, Bulharskej ľudovej republiky, Maďarskej ľudovej republiky, Poľskej ľudovej republiky a Nemeckej demokratickej republiky. Ich armády bezprikladným spôsobom znemožnili, resp. obmedzili riadnu činnosť politických a štátnych orgánov a odsúdeniahodným spôsobom protiprávne internovali a odvliekli niektorých politických a ústavných predstaviteľov.

Hoci československá branná moc nedostala rozkaz brániť štátne hranice, a tela im nekládla ozbrojený odpor, vpád cudzích armád na výsostné územie ČSSR treba kvalifikovať jednoznačne ako násilný akt agresie. Zdôvodnenie ničím neospravedlniteľnej agresie spočíva v tomto:

1. nikto z ústavne oprávnených ústavných činiteľov o vstup cudzích vojsk na územie ČSSR nepožiadal;

2. práve naopak, všetky oprávnené ústavné i politické orgány sa proti nemu jasne vyslovili (aj na pôde OSN);

3. uvedené vojská vpadli a zotrvávajú na našom území proti očividnej a jednotnej vôli českého a slovenského národa a všetkých občanov ČSSR;

Predstavitelia štátov a strán, ktorých armády protiprávne vpadli na územie ČSSR a toto doteraz protiprávne okupujú, odôvodňujú svoj agresívny čin tvrdením, že okupáciu si vyžiadala jednak ochrana štátnych československých hraníc, jednak pomoc československého ľudu pri potlačení kontrarevolúcie v ČSSR.

Legálni zástupcovia ČSSR niekoľkokrát záväzne a verejne vyhlásili, že ochrana štátnych hraníc je dostatočne zabezpečená vlastnými prostriedkami i ozbrojenými silami Československa.

Celý pojanuárový spoločensko-politický vývoj v ČSSR, jeho program demokratického socializmu, zakotvený v Akčnom programe KSČS, bol aj je jednoznačne progresívnym socialistickým programom a vývojom založeným na princípoch tvorivého marxizmu-leninizmu. Presvedčivé dôkazy o tom sústavne podávali československé štátne a politické orgány od januára do augusta tohto roku i ich predstavitelia. Presvedčivým dôkazom toho bol pre každého objektívneho pozorovateľa život v ČSSR. Za týmto vývojom v duchu Akčného programu KSČS celý československý ľud stál jednoznačne ako nikdy predtým. Nebolo žiadnych pochýb o tom, že ochranu socializmu, socialistického poriadku aj vymožeností socializmu dostatočne zabezpečujú proti akýmkoľvek vnútorným, ale i vonkajším pokusom legálne orgány republiky. Komunistická strana Československa mala situáciu pevne v rukách, jej novým spôsobom ponímaná vedúca úloha nielenže sa neoslabovala, ale naopak, znovuzískanou dôverou robotníckej triedy a občianstva sa nebývalou mierou upevňovala. Extrémy, kde-tu sa vyskytujúce pri hľadaní riešenia problémov, sa dali riešiť vnútornými politickými prostriedkami.

Práve tak nebolo pochýb o tom, že ČSSR plní a chce i naďalej plniť všetky svoje zmluvné záväzky, vyplývajúce z Varšavskej zmluvy, z RVHP, ako aj z vyhlásenia porady šiestich komunistických a robotníckych strán v Bratislave z 3. 8. 1968.

Konfrontovaním týchto skutočností vyniká tragický omyl, ale aj kafkovská absurdnosť nečakaného, ničím neodôvodneného vpádu cudzích vojsk na územie suverénneho, spriateleného socialistického štátu. O to viac, že zmysel Varšavského paktu je vyslovene obranný, zameraný proti imperialistickým silám, ak by sa tieto pokúsili ohroziť územnú celistvosť alebo socialistické spoločenské zriadenie niektorého zo signatárov Varšavskej zmluvy.

Napriek potenciálnemu nebezpečenstvu nijaký pokus bezprostredného ohrozenia ČSSR v čase agresie zo strany imperialistov proti nej nehrozil. Násilný vpád teda nepochybne nebol ničím vyvolaný ani zdôvodnený, má teda nepochybne násilný, agresívny charakter. Stav, ktorý tým vznikol a trvá, je protiprávnou okupáciou. Je to fakt, ktorý je v príkrom rozpore s princípmi medzinárodného práva, práva vôbec i etických princípov spravodlivosti.

V osobitne príkrom rozpore je okupácia ČSSR zo zásadmi proletárskeho internacionalizmu i s dohodnutými princípmi spolužitia medzi bratskými krajinami. Predstavitelia okupačných strán a štátov nielenže nesplnili svoju internacionálnu povinnosť, ale práve naopak, výrazne a hlboko ju porušili, takže ich čin bude mať nenapraviteľné alebo len veľmi ťažko napraviteľné dôsledky tak pre vzťahy socialistických štátov, ako i pre myšlienku robotníckeho a socialistického hnutia na celom svete vôbec. Ich čin protirečí úsiliu o zachovanie svetového mieru, ku ktorému sa tieto krajiny hlásia, naopak, je jeho bezprostredným ohrozením.

Za takejto mimoriadnej situácie došlo k rokovaniu československej delegácie, pozostávajúcej z niektorých predstaviteľov legálnych orgánov (prezident, podpredseda vlády atď. i z ústavných činiteľov internovaných ZSSR so sovietskymi straníckymi i štátnymi predstaviteľmi) a neskoršie i s ďalšími predstaviteľmi štátov, ktorých okupačné vojská sú dislokované na československom štátnom území. Na záver týchto rokovaní bolo vydané komuniké dňa 27. 8. 1968. V tomto komuniké sa už nepíše o údajnom pozvaní vojsk niektorých štátov Varšavského paktu na územie ČSSR niektorými predstaviteľmi ČSSR, nespomína sa okolnosť kontrarevolúcie, podčiarkuje sa i legalita prv internovaných ústavných československých činiteľov. Predpokladá sa postupné stiahnutie vojsk za podmienok normalizácie straníckeho a štátneho života v ČSSR. Myšlienka normalizácie sa však podrobne neinterpretuje a dovoľuje preto silnejšiemu partnerovi, ktorým toho času sú i budú signatári štátov Varšavskej zmluvy, vojská ktorých okupujú ČSSR, voľne interpretovať náplň pojmu „normalizácia" pomerov i vrátane možných represálií. Pritom pomery stali sa abnormálnymi práve v dôsledku okupácie, nie naopak. Konsolidovať treba pomery, vyvolané okupáciou. Okupácia nebola následkom bezprávia, naopak, ona ho tragicky vyvolala.

II.

Podstata riešenia problémov

Základom sporu medzi členskými krajinami Varšavského paktu nie sú rôzne vojensko-politické stanoviská k postupu socialistických krajín vo vzťahu k iným nesocialistickým štátom. Jadrom sváru sú rôzne ideologicko-politické predstavy o ďalšom rozvoji socialistického spoločenského zriadenia.

Prvú predstavu, ktorú zastávajú štáty Varšavského paktu dislokujúce vojská Varšavskej zmluvy v ČSSR, tvorí v podstate známy model socializmu tak, ako sa v priebehu historického vývoja rozvíjal v Sovietskom zväze a ako sa bezo zmeny čo do pôvodnej kvality s väčšími či menšími národnými osobitosťami aplikoval v ďalších socialistických krajinách. Tento model po dlhý čas sa realizoval tak v straníckej, ako aj v štátnej politickej praxi v ČSSR.

Druhý typ predstavuje model vskutku demokratického socializmu, formovaný ako humanistické spoločenské soc. zriadenie, v ktorom sa človek ako tvorivá a sebavedomá ľudská bytosť môže plne sebarealizovať, v práci i v živote. Hrubé kontúry tohto modelu boli položené Akčným programom KSČS, pravda, absorbujúcim poznatky súdobej marxisticko-leninskej teórie, rozpracúvanej menovite v komunistických stranách Talianska, Francúzska, Juhoslávie, Japonska a pod.

Na jednej strane stojí teda model, ktorý sa skúšal zhruba počas 20-ročného obdobia v ČSSR do najmenších detailov a ktorého aplikácia priviedla k politickej, hospodárskej, kultúrnej i mravnej kríze socialistickej spoločnosti ČSSR. Na druhej strane stojí u nás zatiaľ rámcovo-formulovaný akčný program strany, konkretizovaný do hlavných bodov Vyhlásenia československej vlády, usilujúci o východiská z tejto krízy na báze obrody socialistickej demokracie a humanizmu spoločenského poriadku.

Násilný vpád vojsk niektorých štátov Varšavskej zmluvy potvrdzuje hľadanie kompromisu medzi týmito dvoma modelmi i za cenu jeho vnútenia inými ako ideologickými, resp. politickými prostriedkami. V tomto smere potvrdzuje naďalej zotrvačnosť sovietskej politickej koncepcie rozvíjanej Stalinom o víťazstve socializmu v jednej oddelenej krajine a z toho plynúce podriaďovanie svetového robotníckeho a komunistického hnutia všetkému tomu, čo toto víťazstvo (v súčasných podmienkach ide o víťazstvo v ZSSR) napomáha. Táto politika známa od dvadsiatych rokov tohto storočia viedla nepochybne k postupujúcej izolácii sovietskeho teoretického i praktického marxizmu. Dnes dosiahla hrozivé pomery nesúhlasu vyše 70 komunistických a robotníckych strán s násilnou okupáciou ČSSR. Dokázalo sa raz navždy pre budúcnosť, že ak socialistické marxistické hnutie vo svete nemá utrpieť, ak v tomto smere má naopak zostať nádejou ľudstva, nesmie a ani nemôže sa už rozhodne takýto kompromis medzi dvoma modelmi hľadať vojenskými prostriedkami.

Komuniké z Moskvy sa pokúša hľadať na báze faktu vojenskej okupácie i politický kompromis medzi týmito dvoma modelmi.

Pravda, je otázne, či pokus o syntézu týchto dvoch modelov na jednej strane dovolí reformovať prvý variant tak, že sa jeho pôvodná kvalita zachová, čím sa vlastne z dlhodobého hľadiska zabezpečuje len jedno nepodstatné dielčie zlepšovanie — resp. do akej miery je únosné zafažiť variant demokratického socializmu v plnej obsahovej náplni tohto pojmu, formulovanej Akčným programom KSČS, retrográdnymi prvkami starého modelu tak, že tento môže sa ešte charakterizovať ako socialistické spoločenské zriadenie s jemu vlastnou dôstojnou vskutku ľudskou tvárou.

Komuniké síce vyjadruje postulát suverénneho vnútorného vývoja každej socialistickej krajiny pri realizácii toho či onoho modelu. Pravda, jestvujú dôkazy, v konkrétnom prípade dostatočne presvedčivé (agresia a okupácia ČSSR), že práve takýto suverénny vnútorný vývoj je len slovnou deklaráciou. Teoreticky možno síce predpokladať čistý typ. Nemožno však predpokladať svojvoľné zvonku vnucované kríženie oboch modelov bez utrpenia kvality modelu demokratického socializmu. Ak teda máme chápať literu i zmysel komuniké z 27. 8. 1968 v plnom obsahovom zmysle, treba usilovať o tieto garancie:

1. garancie svetovej konferencie komunistických a robotníckych strán veľmi rigorózne a striktne vylučujúce akékoľvek vnucovanie vôle iných socialistických štátov a ich doktrín iným socialistickým štátom. Princípy a záväzné pravidlá ideologických a politických postupov by mala takáto konferencia veľmi pregnantne formulovať a dbať na ich dodržiavanie. Tým sa vylúči, že tak ako v rokoch tridsiatych a päťdesiatych sa ideologické a politické spory riešili formou procesov s jednotlivými stranickými a štátnymi predstaviteľmi, v týchto časoch a v budúcich povýšia sa tieto procesy na vyššiu úroveň, keď na lavici obžalovaných, proti ktorým sa uplatňuje vojenské násilie i politická brutalita procesov stoja jednotlivé socialistické štáty.

2. záruky vlád socialistických krajín vychádzajúce jednak z charty ľudských práv, jednak z princípov a pravidiel dohodnutých v rámci OSN a navyše, vzhľadom na to, že by sa vzťahy medzi socialistickými krajinami mali formovať ako vzťahy naozaj sesterské z pravidiel dohodnutých buď na multilaterálnej (alebo v prípadoch mimoriadne užších vzťahov) na bilaterálnej úrovni.

Ak sa takéto garancie nepodarí uskutočniť, hrozí nebezpečie, že akýkoľvek ďalší pokus o hľadanie humánnych, plne demokratických čŕt socialistického spoločenského zriadenia a to nielen v československom meradle, skončí sa buď opakovaním v doterajšej histórii vzťahov týchto krajín bezprecedentného násilia, alebo politickým vnúteným kompromisom zvonka, ktorým sa rozvoj druhého modelu vcelku podtína. Bude sa to uskutočňovať dovtedy, kým sa v Sovietskom zväze neprekoná politický prístup víťazstva komunizmu v jednej krajine a podriadenia sa všetkých komunistických a robotníckych strán vo väčšej či menšej miere výkonu tejto prosovietskej politiky, alebo kým sa samo chápanie modelu socializmu v ZSSR nezmení v zmysle humanisticko-demokratickom tak, že pokusy iných socialistických krajín v tomto smere nebudú vyvolávať už nedôveru, či obavy z ohrozenia existencie socializmu vôbec, ale naopak, budú sa chápať ako variant sovietsky, s národnými zvláštnosťami, ktoré vtláčajú pečať čo do stupňa bez zmeny pôvodnej kvality. Dá sa očakávať, že azda vonkajšie príčiny budú akcelerovať zmenu tohto modelu rýchlejšie, a teda skôr ako vlastný vnútorný vývin, uskutočňujúci sa dnes v ZSSR.

III.

Návrhy praktických opatrení

1. Predbežná analýza vedie k týmto záverom:
   a) vytvoriť brain trust ÚV KSS, ktorý by vzhľadom na dôležitosť úloh vybral samotný mimoriadny zjazd KSS tak, aby formoval teoretické princípy i praktické pravidlá strategického i taktického správania sa Komunistickej strany Slovenska v týchto podmienkach;
   b) vytvoriť komisiu zloženú z historikov a sociológov, ktorá by sústredila v čo najkratšom čase pravdivý obraz vývoja za obdobie od januára po udalosti do okupácie a samotné fakty okupácie, vrátane činnosti jednotlivých straníckych a štátnych predstaviteľov.

2. Zabezpečiť konkretizáciu úloh Akčného programu KSČS v smere oveľa podrobnejšieho formovania sa modelu demokratického socializmu v strategickom dlhšom časovom úseku i taktické kroky jeho realizácie v kratších etapách.
3. Týmto úlohám prispôsobiť výber členov a kandidátov ÚV KSS tak, aby v tomto orgáne bola zhruba 35—40 % časť členov schopných formovať (kreovať) základné strategické ciele a úlohy KSS, pri zhruba 60—65 % podieli členov, vynikajúcich organizátorov, schopných pružne zabezpečovať realizáciu dlhodobých strategických i krátkodobých taktických úloh Komunistickej strany na Slovensku.
4. Už počas mimoriadneho zjazdu KSS by strana mala vychádzať z týchto požiadaviek:
   a) podľa povahy prijatých podmienok buď na verejnom (s hosťami), alebo na tajnom rokovaní zjazdu plne osvetliť všetky podrobnosti podmienok prijatých našou delegáciou v Moskve 27. 8. 1968;
   b) formovať všeobecnejšie avšak pravdivé stanovisko pre celú slovenskú i československú verejnosť, kde sa veci budú nazývať pravými slovami (je zrejmé, že ide o ťažké chvíle, ťažké podmienky, závažné kompromisy, prijaté, pravda, pod tlakom hrozby ďalšieho masového krviprelievania);
   c) analyzovať a zhodnotiť stranícku garnitúru Slovenska z hľadiska kvalifikovanosti riešenia otázok ad 1) — 4).

Z poverenia delegátov mimoriadneho zjazdu KSS bratislavskej mestskej straníckej organizácie:

HVEZDOŇ KOČTÚCH
JÁN FERIANC
VOJTECH HATALA
VLADIMÍR ŠABLA
JÁN PITOŇÁK
FRANTIŠEK VARTÍK
KAROL REBRO

Bratislava 27. 8. 1968.

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 - 3 -)

40

ÚSTUP pod paľbou

VÝNATKY

JURAJ ŠPITZER

Hľadím na televíznu obrazovku, počúvam, neverím ušiam. Na druhý deň čítam v novinách televízny prejav tajomníka ÚV KSS Vasila Biľaka a neverím očiam. Je to možné?

„... v posledných rokoch i v mnohých samozrejmých otázkach nedostali sme podporu od ústredných orgánov, ba ani od niektorých terajších progresívnych síl. Len s veľkým úsilím sa muselo presadiť prehodnotenie Slovenského národného povstania, dejín a postavenie Matice slovenskej, mnohých významných postáv našich národných dejín, Štúrom počínajúc, až po Clementisa, rehabilitácia V. ilegálneho ÚV KSS, IX. zjazdu KSS a neoprávnená kritika buržoázneho nacionalizmu vo vedení strany, rehabilitácia partizánskych oddielov a pod.

Niekoľkokrát som si prečítal tento odstavec a myslel som, ako hravo sa dá historická pamäť nahradiť svojvoľným prisvojovaním si faktov. Musel som myslieť na dlhých dvanásť rokov od roku 1956 a v tom najmä na roky strávené vo funkcii šéfredaktora časopisu Kultúrny život, proskribovaného a trestaného permanentne práve za tie témy, o ktorých hovorí Vasil Biľak. Myslel som na všetky stredy, ako som si o nich zapísal do denníka, na stredy, keď sa časopis vyrábal v tlačiarni, keď celotýždennú prácu redakcie a úsilie jej spolupracovníkov (bojujúcich presne za tie témy, ktoré spomína Vasil Biľak, celé roky) cenzúra v poslednej chvíli obrátila hore nohami. Časopis uverejnil od januára tohto roku mnoho článkov, ktoré ležali mesiace v redakčných stoloch, ktoré cenzúra so súhlasom terajších tajomníkov ÚV KSS Vasila Biľaka a Michala Pechu zakázala. Mohol by som uviesť tituly článkov na témy spomínané Vasilom Biľakom, ktoré horkoťažko vyšli alebo niesli stopy „redakčnej úpravy" Vasila Biľaka — napr. polemika proti historikovi Václavovi Královi alebo rozsiahly článok Michala Chorvátha o mládeži.

Kto považuje moje tvrdenie za tendenčné, prosím ho, aby si prelistoval Kultúrny život a aby si jeho obsah konfrontoval s prejavmi a článkami obidvoch tajomníkov (Biľaka a Pechu) za to isté obdobie *posledných rokov*. Zistí, že spolupracovníci KŽ sa usilovali robiť presne to, čo teraz Vasil Biľak pripisuje aj sebe (raz používajúc zvratné zámeno sa, inokedy zase majestátne množné číslo my). Zistí, žiaľ, že to, čo Vasil Biľak pripisuje sebe ako zásluhu — muselo sa prebojovávať aj proti nemu. Viditeľným dôkazom je konfrontácia napísaného neviditeľným — zásahy cenzúry (viď archív).

Som ďaleko od toho, aby som svoje skúsenosti a zážitky z redakčnej praxe chcel používať na škandalizovanie, nazdávam sa však, že stranícka a nestranícka verejnosť by práve v tejto chvíli nemala dostávať skreslený obraz o možnostiach, podmienkach a paradoxoch slovenského vývinu k januáru 1968, ako to robí Vasil Biľak.

Listujem stránky časopisu Kultúrny život a musím pripomínať Vasilovi Biľakovi, že napr. každá zmienka o federácii od roku 1963 bola postihnutá cenzúrou, že diskusia o košickom vládnom programe roku 1965 stihol rovnaký osud. Na pokyn Vasila Biľaka sa zastavili diskusie o stave nášho školstva. (Paradoxom je, že v tom istom čísle Pravdy, v ktorej bol uverejnený prejav Vasila Biľaka, uverejňuje sa aj rozhovor s akademikom Ondrejom Pavlíkom, ktorý nesmel o pedagogických problémoch písať pod vlastným menom práve v čase, keď bol Vasil Biľak poverenícom školstva, jeho nadriadeným). Podobný osud postihol diskusie o pomere Čechov a Slovákov, o stave našej mládeže. Seriál článkov o Slovenskom národnom povstaní od roku 1965 sa zastavil s argumentáciou, že Kultúrny život nemôže prinášať odborné vojenské články, hoci išlo o úvahy účastníkov povstania o súvise politickej a vojenskej problematiky. Ale nejde iba o diskusie. Mnoho článkov Hlôšakových, Jesenskej, Löbla, Kočtúcha, Rašlu, redaktorov a publicistov, filozofov a literárnych kritikov nevyšlo alebo vyšli so zásahmi cenzúry, pričom iniciatíva koniášstva bola hrečite domáca. Na vlastné uši som počúval návrh Vasila Biľaka na ostrú potrestanie Pavla Števčeka za redigovanie Kultúrneho života v roku 1964, ktorý je práve v znamení prebojovávania tých problémov, o ktorých teraz hovorí inak Vasil Biľak. Na vlastné uši som počúval tézy, že sa musí *vopred vedieť*, čo bude vo vývinách, a rovnako na vlastné uši som počúval Vasila Biľaka prednášať straníckej skupine zjazdu spisovateľov rozhodnutie straníckej delegácie, že jedenásť českých spisovateľov — to sú tie *progresívne sily*, ktoré spomína — nesmie byť volených do spisovateľského orgánu.

Nebudem pokračovať, ale mohol by som.

Fakty, ktoré iba letmo uvádzam, spadajú do obdobia, ktoré predchádza január 1968. Postoj v januári 1968 nevysvetľuje všetky tieto fakty a nemôže dávať absolutórium ich pôvodcom zakaždým jednoducho preto, lebo postoj súdruha Novotného v decembri a januári uplynulého obdobia je jedna vec, a názor na spomínaných faktoch je druhá vec. Vasil Biľak nemôže vydávať za ružové to, čo je čierne.

Každý vie, že v predjanuárovom období nebolo ľahké vykonávať funkciu tajomníka pre otázky ideológie, že bolo treba veľa trpezlivosti, ak chcel človek vykonať niečo užitočné proti tupej zvoli Novotného skupiny. Ale je v rozpore s historickou pravdou a pamäťou, ak sa aj negatívne činy a javy začínajú vydávať za zásluhy, hoci šlo o *dokázateľnú* daň vlastnému *dokázateľnému* oportunizmu. Obdobie, o ktorom hovorí Vasil Biľak, je aj obdobím trestov, zákazov, izolácie a diskriminácie — pri ktorých nikdy nechýbali pracovníci toho úseku straníckej práce, za ktorý zodpovedal Vasil Biľak. Z vlastnej domácej iniciatívy, nie pod tlakom byrokratického centra.

Ústup pod paľbou nemožno vydávať za napredovanie — to potvrdí každý vojenský stratég. Pri napredovaní je do smeru pochodu obrátená tvár, a nie chrbát. Je prinajmenšom nepekné, ak sa bez začervenania staneme vlastníkmi činov, ktoré vydávanie za svoj vynález, hoci sme k nim boli prinútení, súdruh Vasil Biľak!

(Príspevok mal byť uverejnený v čísle, ktoré malo vyjsť s dátumom 23. VIII. 1968.)

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 - 9.)

Koniec jedného sna

Sen Hlúpeho Jana o dobrej spoločnosti, o štáte, ktorý sa pokúsi vyriešiť problémy jestvujúcich spoločností, sa skončil. Prerušili ho najskôr tanky: vravím jasne, že iba prerušili. Boli tu, museli sme ich brať na vedomie, vnikali do nášho vedomia — ale nič viac. Boli iba čímsi dočasným, brutálnou silou, ktorá sa usiluje korigovať myslenie, cítenie, plány a úsilie, ale namiesto toho zjednocuje národy, posúva myslenie do krajných polôh, zbavuje nás ilúzií a núti nás myslieť — konečne. — triezvo, bez falošnej sentimentality. Čo nedosiahli tanky, podarilo sa podpismi. Tie nie prerušili, ale na dlhé roky — ak sa nestane niečo mimoriadne — dorazili tento sen. Jasali sme, že sa okupantom nepodarilo zostaviť kolaborantskú vládu. Keď boli nútení eliminovať túto možnosť, keď pred tankami a po zatknutiach sa spoločnosť — ako rátali — nezrútila, ani domček z karát, dobehli nás ešte rafinovanejšie — rokovaniami tretieho stupňa donútili tých, ktorí mali našu absolútnu dôveru, ktorí sa stali priam symbolmi pojanuárového diania a túžob, aby vydali republiku na čas, o dĺžke ktorého rozhodnú iba tí, čo okupovali, na milosť a nemilosť veľmoci. Všetky dôsledky moskovských podpisov — a budú mať nepriaznivé následky nie iba pre nás, ale aj pre samých vedúcich signatárov varšavského listu, pre ľud ich krajiny, pre krajiny, ktoré s varšavským paktom nemajú vonkoncom nič spoločného, pre pokrokové a komunistické hnutia na celom svete, podmienia rast a postavenie regresívnych spoločenských skupín, znemožnia, dôsledné porozumenie a koexistenciu štátov s rôznym spoločenským zriadením..., všetky dôsledky nemožno dnes ani postihnúť. Všimnime si teraz iba tie, ktoré máme priamo pred sebou, ktoré nie sú ďalej od nosa.

Podpisy pod komuniké urobili — de facto aj de jure — z našej legálnej vlády, z legálnych predstaviteľov spolupracovníkov tých, ktorí okupovali. Zárukou nutnej a nútenej spolupráce sú tanky a armády, ktoré na našom území zostanú, kým sa naše pomery nebudú konsolidovať. O tom, čo sú to konsolidované pomery, rozhodne vlastník tankov a spriatelených armád. Je logické, že podľa neho sú pomery konsolidované iba vtedy, ak sa ničím nelíšia od toho, čo je pravoverné, čiže sú rovnaké ako v štáte, ktorý okupáciu nariadil. Podpisy v Moskve boli dokladom toho, že sme pochopili realitu, že sme sa s ňou viac či menej zmierili, že sme ju tak alebo onak akceptovali. Podpisy boli a sú cestou menšieho zla. Vydať sa na cestu menšieho zla, to znamená vydať sa na cestu k zlu najväčšiemu, na cestu postupných ústupkov, ktoré sa raz premenia na ústupok absolútny. Postupnými ústupkami sa nevzdáme postupne iba cieľov, ale najmä ľudí, ktorí boli schopní ich realizovať. Buď sa zlomia sami, buď sa sprostituujú alebo nie už cudzími rukami, ale za aktívnej spolupráce hlásateľov teórie menšieho zla, zásady zmierenia sa s realitou budú odstránení. Ich miesta zaujmú tí, ktorých si január usiloval odstrániť z vedúcich pozícií. Ľudia neschopní, myslíaci iba na seba a svoj prospech a ochotní slúžiť každému, kto im za to poskytne doterajšie alebo väčšie výhody. Tí, ktorí — najmä v zahraničí — vyslovujú nádej, že Československu sa povolí pokračovať v januárovej ceste úmyselne si lepia pásku na oči, aby nemuseli vidieť, čo je nad slnko jasnejšie.

Podpisy v Moskve, či si to chceme uvedomiť alebo nie, či s tým súhlasíme, či sa budeme usilovať nezmieriť sa s daným stavom, rozbili jednotu ľudu, jednotu ľudu a strany, ktorá vznikla v stave všeobecného úsilia a potom ohrozenia. Ak doposiaľ u nás nejestvovali sily, ktoré bolo možno nazvať protisocialistickými — veď viac-menej všetci, bez rozdielu presvedčenia, sme verili, že československý socializmus zaručí nám všetkým maximálnu slobodu a životnú úroveň — skôr či neskôr sily, ktoré prestanú veriť socializmu, začnú narastať. Že budú mičiacimi silami, či silami umlčovanými, to na veci nič nemení. Skôr či neskôr sa ozvú hlasy — a nie neoprávnene — ktoré na účet dlhoročnej vedúcej sily spoločnosti k procesom, k zničenému národnému hospodárstvu pripíšu aj okupáciu republiky, okupáciu, na ktorú sme neboli pripravení, s ktorou vedúci politici nerátali, hoci ich povinnosťou bolo zabezpečiť republiku pred útokmi z ktorejkoľvek strany.

Veľká časť ľudí, ktorá v čase tiesne považovala za svoju občiansku povinnosť aktívne, podľa svojich možností, hájiť republiku proti votrelcom, po podpisoch sa mohla zbaviť zodpovednosti a preniesť ju na tých, ktorí podpísali. Nerobme si ilúzie o ľuďoch, ktorí boli roky spracovávaní tým, čomu hovoríme novotnovský režim — k pasivite, prispôsobivosti, neangažovanosti. Budú sa usilovať vrastať do nových pomerov, prispôsobiť sa im, aby zaistili jestvovanie ba aj čo najlepšie jestvovanie seba a svojich rodín. Budú miesta, ktoré možno zaujať, platy, ktoré možno dostať a za málo — že v rodinnom kruhu bude hovoriť niečo iné ako na verejnosti.

Netreba podotýkať, že v tomto prípade by som bol rád, keby som sa vo svojich prognózach totálne zmýlil. Žiaľ, situácia vyzerá, že iba to, čo sme kedysi nazývali najčiernejším pesimizmom, môže sa priblížiť k skutočnosti, ktorá nás očakáva.

RUDOLF OLŠINSKÝ

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 -5-)

42

7 dní

VÝŇATKY !

Ak tieto národy s komunistami na čele boli v uplynulom osudovom týždni také jednotné, bolo to aj preto, že sa v Prahe zišiel mimoriadny štrnásty zjazd strany. Povedal jasné, očakávané slovo. Na tejto platforme sa zjednotilo všetko obyvateľstvo: podľa jeho uznesení — a to je rovnako dôležité — konali komunisti, funkcionári na všetkých úrovniach. Že sa zjazd vôbec konal, bol malý zázrak: v nepredstaviteľne krátkom čase, temer okamžite, hoci všetky spojenia boli prerušené, sa zišlo vyše tisíc delegátov. Všetko sa dialo za úplnej ilegality. Mnohých delegátov privážali sanitky — dozvedeli sa to okupačné vojská a rozstrieľali štrnásť sanitiek. V nejednom sa tento zjazd premení na legendu. Nie bezvýznamne pomohol zachrániť životy Dubčekovi a ostatným, ktorých mená sme tak často spomínali. Ale Dubček a jeho najbližší druhovia sa vrátili s tým, že tento zjazd za nijakých okolností nesmú uznať a legalizovať. (Zrejme v čejsi márnej nádeji, že takto sa nedostane do dejín socializmu a tohto štátu, že takto sa vymaže z pamäti ľudí.)

Ale tento týždeň priniesol aj iné neuveriteľné výsledky.

Bola skupina ľudí, ktorá pripravovala zvrhnutie Alexandra Dubčeka. Mala svoju sprisahaneckú sieť — a konala. Možno hlavy pučistov nikoho priamo nezavolali, ale isté je, že pri uskutočňovaní svojich plánov s cudzími vojskami na našom území rátali. Teraz cudzie vojská sú na našom území, je ich toľko, že aj bez najmodernejších zbraní by mohli rozstrieľať všetky naše mestá, sme pred nimi úplne bezmocní, ale tá skupinka pučistov musela odísť z nášho politického života s nezmazateľnou hanbou, preklínaná miliónmi. Nemôžu sa už ukázať na ulici, neodvážia sa prísť na nijaké verejné zhromaždenie — niet tu pre nich miesta, hoci spoluvládli a mali značnú moc. Od tej chvíle, ako prišli tí, s ktorými rátali a ktorí im poskytli všetku mysliteľnú pomoc, boli zbavení akejkoľvek moci a ich úloha sa skončila. A nikdy nebudú rehabilitovaní.

Tento príklad ukazuje mieru víťazstva druhej strany, pochybnosť a vratkosť jej víťazstva.

My sme utrpeli straty na životoch a materiálne straty, boli sme vo vývine vrhnutí späť, naša budúcnosť je neistá a kalná, pobledla naša nádej. Ale porazená bola aj druhá strana. Pociťujeme bezprostredne s v o j u porážku. Ale porážka víťazov nad nami už vošla do dejín a bude odteraz pôsobiť čoraz silnejšie.

Nie sú to slová útechy. Pretože čím väčšmi sa budú rozrastať dôsledky porážky víťazov nad nami, tým väčšmi sa bude meniť osud dejín, tým väčší vplyv to bude mať aj na naše osudy.

Stalo sa niečo, čo sa v dejinách ešte nikdy nestalo. Nastúpilo tisíce tankov a ich hlavne boli pripravené kedykoľvek strieľať, aby sa znova zaviedla cenzúra; aby nemohli platiť nové stanovy komunistickej strany; aby nádej komunistov mnohých krajín — spojenie socializmu a demokracie — sa nestali skutočnosťou. Je to niečo mimoriadne a mimoriadne budú aj dôsledky.

Pravda, to samo osebe ešte nezmení veľa na najbližších týždňoch a mesiacoch. Tí, čo proti novinovým článkom a ľudským právam pritiahli s polmiliónovou armádou, pri moskovských „rokovaniach" akiste nemysleli na to, že vzniklú situáciu treba riešiť tak, aby sa nepokazilo ešte viac, že ju treba riešiť s jemnocitom, aby ešte väčšmi neutrpela vec socializmu a našej komunistickej strany. Po demonštrácii sily, akej sme boli svedkami v noci z 20. na 21. augusta, mohol nasledovať len ten najtvrdší diktát. Nepoznáme moskovské „dohody", možno je to tak lepšie, lebo by sme aj tak nič nezmenili na tom, čo sa zmeniť nedá a vieme, že prijatie diktátu bolo napokon jediným rozumným riešením v danej „realite".

Len dúfajme, že každý z politikov, ktorý bude musieť konať, nejako vždy dá ľudu na vedomie, že uskutočňuje diktát a nebude sa usilovať vymýšľať si argumenty, aby diktát zabaľoval.

Moskovská „dohoda" sama osebe nám nedáva veľké nádeje. Akčný program schvaľoval aj varšavský list, akčný program v uplynulom osudovom týždni vychvaľovala aj vysielačka Vltava. Akčný program môže mať mnohoraký obsah, aj z neho možno urobiť frázu. Aj naši pučisti by sa boli odvolávali na akčný program. A aj keby sa naozaj mohol realizovať vo všetkých svojich aspektoch — čo je krajne nepravdepodobné — ostávame v obkolesení našich verných spojencov, ktorí sú nepochybne aj kedykoľvek v budúcnosti ochotní súdružsky nám pomôcť a podať nám svoju oceľovú priateľskú ruku.

Kedysi sme volali po zárukách, že sa obrodný proces neskončí, a presvedčili sme sa, že takých záruk niet.

Pravda, reálnou zárukou sú ľudia. Zmyslom života Dubčeka, Černíka a mnohých ďalších našich reprezentantov, ale aj mnohých miliónov tejto krajiny bude uskutočniť náš sen, pokračovať v tom, čo sme začali: ale budeme mať ešte niekedy voľné ruky?

K obdobiu pred 20. augustom 1968 sa už nikdy nevrátime. V dejinách sa nikdy nemožno vrátiť na to isté miesto. Možno prídeme do niečoho lepšieho, vyrovnanejšieho, pevnejšieho, možno nadlho ostaneme v niečom horšom. Ale tak či tak, všetko už bude iné.

Predvídať nemožno nič. Našťastie predvídať nemôžu nič ani tí, čo nás zrazili na kolená: oni neboli schopní predvídať ani to, čo sa stane, keď ich polmiliónová armáda a ich tisíce tankov vtrhnú na naše územie. O niekoľko hodín bolo všetko iné, než si naplánovali. A tí istí ľudia, žeby boli schopní predvídať, čo sa stane o tri mesiace, o pol roka, o rok? Oni že by boli schopní rátať so všetkými faktormi tak, aby mohli ovplyvňovať dejiny?

Stalo sa niečo, čo sa neodstane. Čo sa nedá odčiniť. Utrpeli sme dejinami, ale práve tým sa s dejinami stalo niečo nového. Nič už nie je také, ako bolo pred týždňom. Ani my sami, ani okolitý svet. Stalo sa niečo, čo sa v poslednej tretine dvadsiateho storočia nemalo stať.

Ján

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 -5-)

Provereno min net

Na tento nápis na bratislavských stenách dívame sa už dvadsaťtri rokov. Dali sme si naň dokonca sklenenú tabuľu, aby sme si ho uchránili pred slnkom a fujavicami. Tri ruské slová stali sa totiž relikviou, skromnou, nenápadnou pamiatkou na tých, ktorí prišli, aby oslobodili. V týchto dňoch sa objavil na našich stenách nápis, ktorý sa tiež začína oným uspokojujúcim slovom „Provereno". Ibaže s dodatkom — „kontrarevoluciji net". Tu je už, pravdaže, zbytočné dodávať, že je to reakcia na tých, ktorí nás prišli znova oslobodiť. Nevedno presne od koho, ale výstrely z ich zbraní sú výrazným dôkazom, že od nepriateľov. Na priateľov sa predsa nikde na svete nestrieľa. Lenže akýmže nepriateľom socializmu bol malý chlapček, alebo sedemnásťročná študentka, do ktorej socialistický tank strieľal ešte aj vtedy, keď sa zvíjala v smrteľných kŕčoch. Akouže protisocialistickou silou bol vysokoškolák, ktorý musel umrieť uprostred ulice pred očami bezmocných ľudí, pretože vojaci najhumánnejšieho štátu na svete nedovolili, aby mu ktokoľvek poskytol pomoc. Možnože sovietski vojaci (počase dostanú príkaz opustiť našu krajinu, pretože v nej niet kontrarevolúcie. Možno, že mnohí dostanú vyznamenanie, pretože preverovali. Možno, že pre mnohých to bol len výlet, na ktorý sa ľahko zabudne. Nám však neostane nič iné, než prikryť aj tento nápis sklenenou tabuľou, aby sme si ho ochránili pred slnkom a fujavicami. Musí vydržať dlho, strašne dlho, aby sme nikdy nemohli zabudnúť na tých, ktorí preverovali, a na tých, čo na túto previerku doplatili životom.

ONDREJ SLIACKY

(KULTÚRNY ŽIVOT č. 34 - 30.8.1968 -8-)